

VIEŠOSIOS ĮSTAIGOS LIETUVOS PRABAVIMO RŪMŲ 2021–2023 METŲ VEIKLOS STRATEGIJA

I SKYRIUS VEIKLOS APRAŠYMAS IR SITUACIJOS VERTINIMAS

1. Paskelbus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę (1918 m.), Respublikos Prezidento pareigas ėjęs Aleksandras Stulginskis 1922 m. kovo 15 d. pasirašė Prabavimo rūmų įstatymą, taip prie Finansų, prekybos ir pramonės ministerijos Kaune įsteigdamas Prabavimo rūmus. 1922 m. gegužės 29 d. buvo priimtas pirmasis nepriklausomoje Lietuvoje Auksinių ir sidabrinių dirbinių žymėjimo įstatymas. Tauriųjų metalų gaminių prekyba ir gamyba Lietuvoje, kaip ir kitose Europos valstybėse, buvo vykdoma pagal privalomą prevencinę tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros sistemą. Neturėdama šios srities specialistų ir patirties, Lietuva tauriųjų metalų priežiūros sistemą kūrė, atsižvelgdama į Prancūzijoje prie Finansų ministerijos veikusios institucijos modelį, padedama šios valstybės specialistų. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, Prabavimo rūmai buvo uždaryti, o Lietuvoje pagaminti tauriųjų metalų gaminiai buvo prabuojami ir išspauduojami Rygoje. Tik 1989 metais Druskininkuose juvelyrinių gaminių gamyklos „Ūla“ patalpose buvo įkurtas Rygos prabavimo inspekcijos filialas. Netrukus po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 1991 metais buvo įsteigta valstybės įmonė „Lietpraba“. 1995 metais valstybės įmonės „Lietpraba“ pavadinimas buvo pakeistas į nepriklausomoje Lietuvoje turėtą pavadinimą „Lietuvos prabavimo rūmai“, įsteigti padaliniai Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2021 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. 1K-284 „Dėl valstybės įstaigos „Lietuvos prabavimo rūmai“ pertvarkymo į viešąją įstaigą“ įmonė pertvarkyta, pakeičiant jos teisinę formą į viešąją įstaigą.

2. Viešosios įstaigos Lietuvos prabavimo rūmų įstatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos finansų ministro 2021 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. 1K-284 „Dėl valstybės įmonės „Lietuvos prabavimo rūmai“ pertvarkymo į viešąją įstaigą“ (toliau – Įstatatai), 29 punkte nurodyti viešosios įstaigos Lietuvos prabavimo rūmų (toliau – Įstaiga) organai yra:

2.1. visuotinis dalininkų susirinkimas;

2.2. vienasmenis Įstaigos organas – Įstaigos direktorius. Laikinai nesant Įstaigos direktoriaus, Įstaigos direktoriaus funkcijas atlieka Įstaigos visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimu paskirtas Įstaigos darbuotojas ar kitas asmuo, su kuriuo jo paskyrimo atlikti Įstaigos direktoriaus funkcijas laikotarpiui atitinkamai pakeičiama arba sudaroma darbo sutartis.

3. Įstaigos veiklos tikslas nustatytas Įstatų 9 punkte – tenkinti viešuosius interesus, siekiant apginti Lietuvos Respublikos, tauriųjų metalų, brangakmenių vartotojų, gamintojų ir tiekėjų teisėtus interesus ir užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui.

4. Įstaiga atlieka Lietuvos Respublikos tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros įstatymo (toliau – Įstatymas) 15 straipsnio 2 dalyje nurodytą tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinę priežiūrą. Siekdama Įstatuose jai nustatytų tikslų, Įstaiga atlieka Įstatymo 16 straipsnyje nustatytas funkcijas:

4.1. Vykdydama Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme nustatytus valstybės įpareigojimus, Įstaiga atlieka ūkio subjektų vykdomos su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusios veiklos atitikties pinigų plovimo prevencijos reikalavimams vertinimą pagal Įstaigos nustatytus rizikos vertinimo kriterijus. Įstaiga reguliariai peržiūri ir prireikus tikslina asmenims, kurie verčiasi ūkine komercine veikla, susijusia su prekyba brangakmeniais ir (ar) tauriaisiais metalais, skirtus nurodymus, siekdama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų

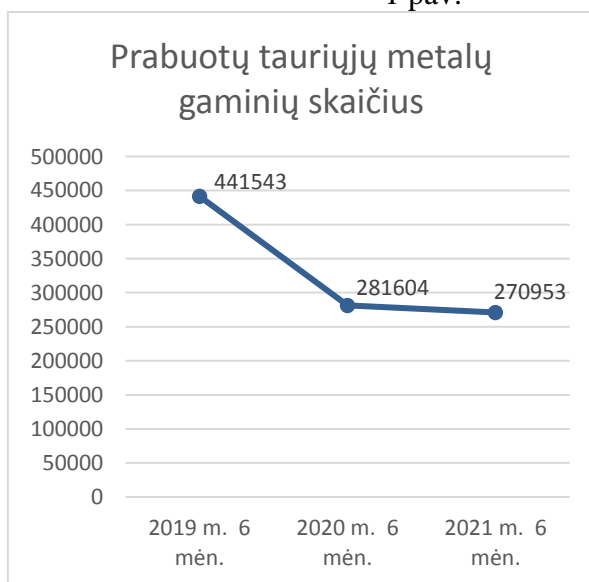
finansavimui, stebi šių subjektų veiklą, susijusią su pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos priemonių įgyvendinimu, konsultuoja šiuos subjektus nurodymų įgyvendinimo klausimais.

4.2. Įgyvendindama 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), Įstaiga prabavimo metu atlieka su tauriųjų metalų lydiniais susijusių šio reglamento reikalavimų įgyvendinimo priežiūrą, ūkio subjektus konsultuoja reglamento taikymo klausimais.

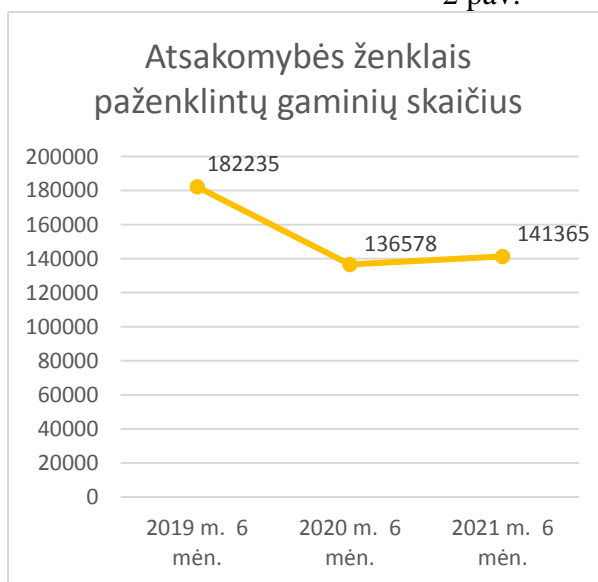
4.3. Būdama viešojo administravimo subjektu Įstaiga pagal Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymą atlieka viešąjį administravimą tauriųjų metalų ir brangakmenių srityje, atlieka veiklos su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais atitikties teisės aktų reikalavimams vertinimą, konsultuoja ir teikia metodinę pagalbą veiklos, susijusios su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais, klausimais, tvarko ūkio subjektų, vykdančių su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusią veiklą, sąrašą ir ūkio subjektų atsakomybės ženklų registrą.

5. Pirmąjį 2021 metų pusmetį visoje Lietuvos Respublikoje dėl COVID-19 plitimo grėsmės paskelbtas karantinas, kurio metu prekyba, įskaitant prekybą tauriaisiais metalais ir brangakmeniais, jų gaminiais, ir paslaugų teikimas, įskaitant juvelyrų teiktas tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių gamybos ir taisymo paslaugas, buvo ribota. Tai turėjo įtakos juvelyrikos verslo ir valstybinės rinkos priežiūros organizavimui: didžioji dalis prekybos tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiais buvo perkelta į elektronines parduotuves, o valstybinė rinkos priežiūra išimtinai vykdoma tik nuotoliniu būdu, tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminius Įstaigos paslaugoms priimant bekontaktiniu būdu (per kurjerius, paštomatus ir pan.). Vis dėlto, palyginti 2020 ir 2021 metų pirmųjų pusmečių rezultatus (2020 metais per pirmąjį pusmetį karantinas galiojo 3,5 mėn.), 2021 metų pirmąjį pusmetį galiojęs karantinas Įstaigos teikiamų prabavimo ir ženklinimo paslaugų apimtims ir finansiniam rezultatui neigiamos įtakos neturėjo (1, 2 pav.).

1 pav.

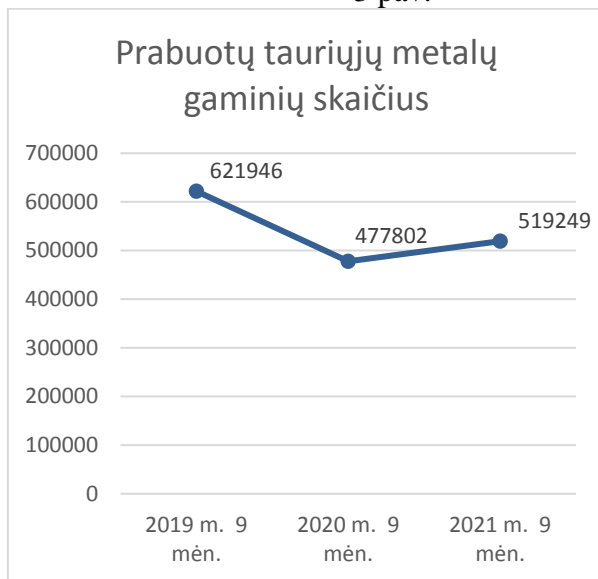

2 pav.

2021 metų 9 mėnesių Įstaigos prabavimo ir ženklinimo atsakomybės ženklų apimtys (3, 4 pav.) bei gautos pajamos buvo didesnės nei tuo pačiu 2020 ir 2019 metų laikotarpiu: atitinkamai prabavimo apimtys buvo 8,67 proc. ir 33,9 proc., ženklinimo atsakomybės ženklų apimtys – 3,5 proc. ir 22,4 proc., pajamos – 35,3 proc. ir 5,07 proc.

3 pav.

4 pav.

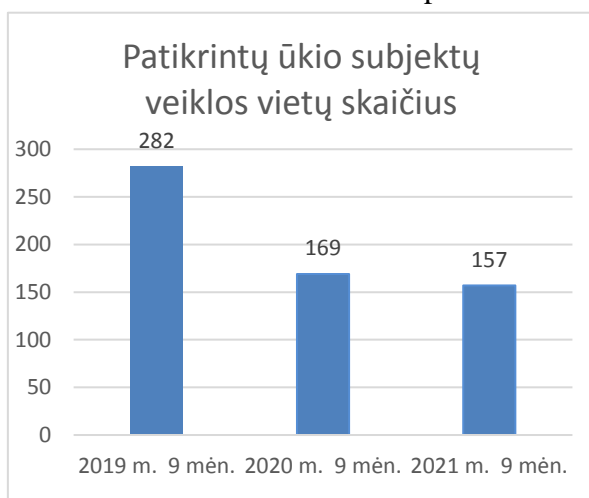

6. Įstaigos teikiamos tauriųjų metalų gaminių ženklinimo gamintojo, importuotojo, tiekėjo atsakomybės ženklu paslaugos paklausa didėjo: 2019 metais Įstaiga atsakomybės ženklu paženklino kiek daugiau nei 40 proc. visų prabuoti pateiktų tauriųjų metalų gaminių, o 2020 ir 2021 metais – atitinkamai 46 proc. ir beveik 52 proc. tauriųjų metalų gaminių. Ženklinimo paslauga – komercinė Įstaigos paslauga, generuojanti pajamas. Per pastaruosius metus gerokai išaugusi šios paslaugos paklausa leidžia daryti prielaidą, kad atlygis už paslaugą verslui yra priimtinas, todėl, didėjant paslaugos sąnaudoms ir augant paslaugos paklausai, planuojamu laikotarpiu numatoma peržiūrėti (padidinti) tauriųjų metalų gaminių ženklinimo gamintojo, importuotojo, tiekėjo atsakomybės ženklu paslaugos atlygio tarifą.

7. Karantino sąlygomis keitėsi Įstaigos vykdomos valstybinės rinkos priežiūros organizavimas: ūkio subjektų veiklos patikrinimai atliekami nuotoliniu būdu pagal kontrolinius klausimynus ir anketas, vertinant jų disponuojamų tauriųjų metalų ir brangakmenių, jų gaminių legalumo, apskaitos, vykdomos pinigų plovimo prevencijos atitiktį teisės aktų reikalavimams, taip pat buvo vykdoma internetinių parduotuvių veiklos stebėseną, o nustačius tokių parduotuvių vykdomos veiklos galimus neatitikimus teisės aktų reikalavimams, informacija buvo perduodama policijos pareigūnams, kaip nurodyta su Policijos departamentu prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pasirašytoje bendradarbiavimo sutartyje. Bendradarbiavimas su policijos pareigūnais suaktyvėjo: pagal Įstaigos pateiktą informaciją apie rizikos faktorius policijos pareigūnai vykdė kontrolinius pirkimus elektroninėse juvelyrinės parduotuvėse, o akredituota Įstaigos Prabavimo ir išspaudavimo laboratorija atliko tokių pirkimų metu policijos pareigūnų nupirktų gaminių metalo, prabos, masės, įtvirtintų akmenų ir ženklų bei jų autentiškumo ekspertizės, Įstaigos Teisės – revizijų skyriaus darbuotojai vertino ekspertizės ir ūkio subjekto veiklos atitiktį teisės aktų reikalavimams. Planuojamu laikotarpiu numatoma tęsti aktyvų bendradarbiavimą su policijos pareigūnais, atliekant viešojoje erdvėje vykdomos veiklos valstybinę tauriųjų metalų ir brangakmenių priežiūrą.

8. Valstybinė tauriųjų metalų ir brangakmenių priežiūra ūkio subjektų veiklos vietose (rinkoje) 2021 metų pirmąjį pusmetį nebuvo atliekama, todėl patikrintų ūkio subjektų veiklos su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais vietų skaičius, kaip ir iš rinkos kontrolinei patikrai paimtų gaminių skaičius, per 2021 metų 9 mėnesius, palyginti su tuo pačiu 2019 ir 2020 metų laikotarpiu, buvo gerokai mažesnis (5, 6 pav.).

5 pav.

6 pav.

9. Nuo 2021 metų liepos visoje Lietuvos Respublikoje atšaukus karantiną ir su juo susijusius verslo ribojimus, atnaujintas įprastinis kontaktinis ūkio subjektų veiklos su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais atitikties vertinimas ūkio subjektų veiklos vietose. Todėl planuojamu laikotarpiu numatoma pasiekti Finansų ministro valdymo sričių 2021–2023 metų strateginiame veiklos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos finansų ministro 2021 m. balandžio 6 d. įsakymu Nr. 1K-112 „Dėl Finansų ministro valdymo sričių 2021–2023 metų strateginio veiklos plano ir Lietuvos statistikos departamento 2021–2023 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“, Įstaigai nustatytą atliktų ūkio subjektų veiklos vietų vertinimų skaičiaus nuo veiklą deklaravusių ūkio subjektų skaičiaus (procentais) rodiklio reikšmę (10 proc.) – 197.

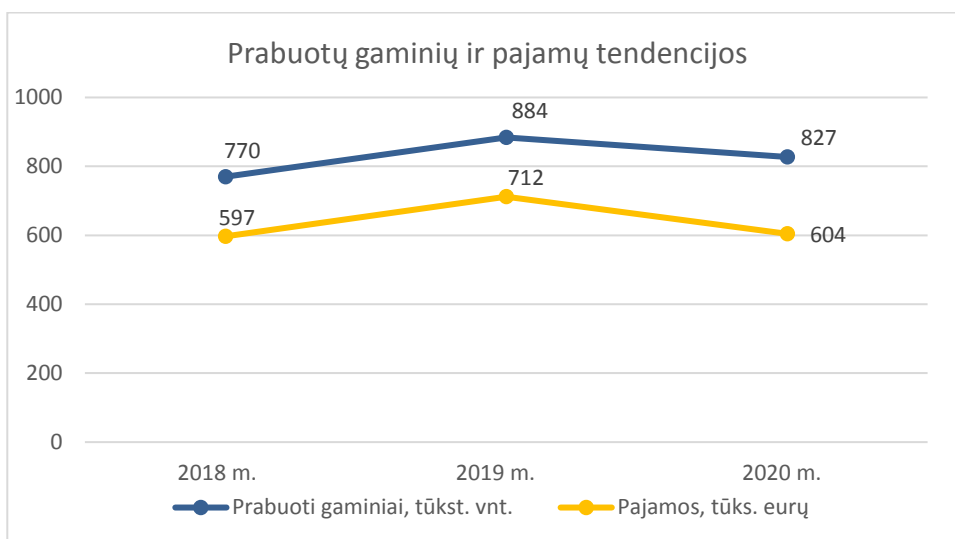
10. Karantino laikotarpiu Įstaigos darbuotojai rinkos priežiūros specialistai, atlikdami rinkos priežiūros funkcijas, daugiau dėmesio skyrė Įstaigos išspaudavimo ir ženklinimo atsakomybės ženklu paslaugų kokybės patikrinimams Įstaigos prabavimo padaliniuose. Atšaukus karantiną ir atnaujinus kontaktinį ūkio subjektų veiklos atitikties vertinimą ūkio subjektų veiklos vietose, planuojamu laikotarpiu vidaus patikrinimai bus atliekami rečiau.

11. Tauriųjų metalų ir jų gaminių prabavimas ir išspaudavimas Lietuvos valstybiniu kontroliniu prabavimo ženklu – viena iš Įstaigos veiklos sričių, generuojanti pajamas. Besitęsiant COVID-19 pandemijai, kai pasaulio ir šalies ekonomika lėtėja, išlieka rizika mažėti vartotojų perkamajai galiai, kas gali turėti tiesioginę neigiamą įtaką ir Įstaigos prabavimo paslaugų paklausai. Tačiau, įvertinus šių metų 9 mėnesių Įstaigos suteiktų prabavimo paslaugų apimtį ir faktą, kad Įstaigos prabavimo paslaugų paklausa per visą Įstaigos veiklos laikotarpį didžiausia būdavo IV ketvirtį, planuojamu laikotarpiu numatoma pasiekti prabavimo paslaugų apimtį rezultata, panašų į 2020 metų rezultatą (1 lentelė, 7 pav.).

1 lentelė. Prabautų gaminių skaičius ir Įstaigos pajamos per 2018–2020 metus

	2018 m. faktas	2019 m. faktas	2020 m. faktas	2021 m. 9 mėn. faktas	2021 m. planuojama rodiklio reikšmė
Prabuoti tauriųjų metalų gaminiai, tūkst. vnt.	770	884	827	519	800
Pajamos, gautos už prabavimo paslaugas, tūkst. eurų	597	712	604	503	688

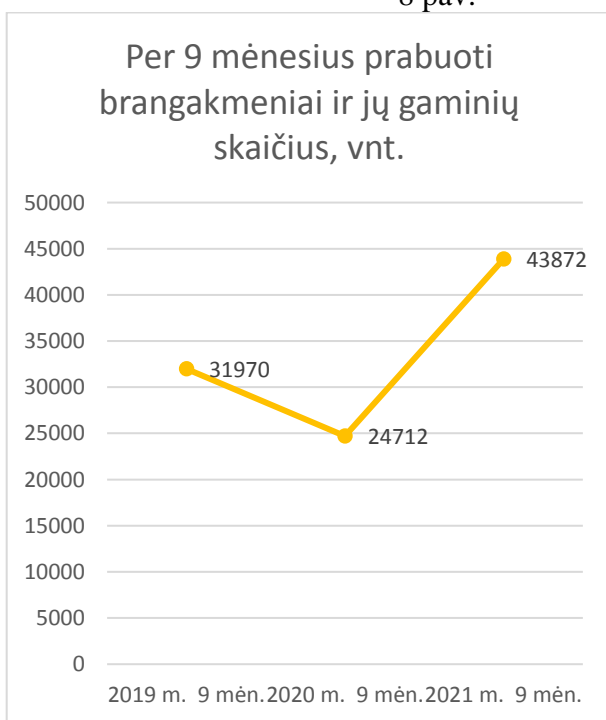
7 pav. Įstaigos prabuotų tauriųjų metalų gaminių ir pajamų dinamika per 2018–2020 metus

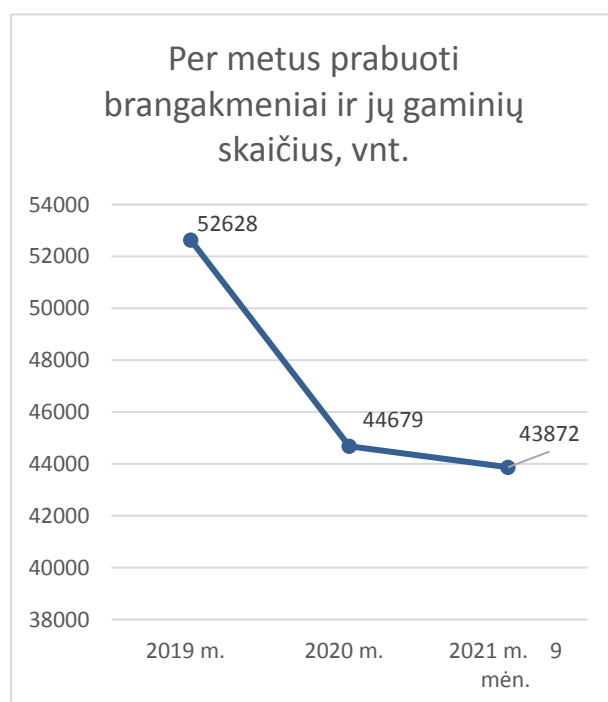
12. Atsižvelgiant į pasikeitusią Įstaigos teisinę formą ir veiklos tikslą, pelningumo rodiklis nenumatomas.

13. Viena iš Įstaigos veiklos sričių – brangakmenių ir jų gaminių prabavimas, kurio paklausa, nežiūrint COVID-19 pandemijos neigiamos įtakos ekonomikos vystymosi tempų lėtėjimui ir vartotojų perkamosios galios mažėjimui, auga. Įvertinus 2021 metų 9 mėnesių Įstaigos suteiktos paslaugos apimtį (8 pav.), beveik pasiekusias 2020 metų rezultatą (9 pav.), ir jau priimtų užsakymų skaičių, planuojamu laikotarpiu numatomas nuosaikus teikiamos brangakmenių prabavimo paslaugos augimas (2 lentelė).

8 pav.

9 pav.

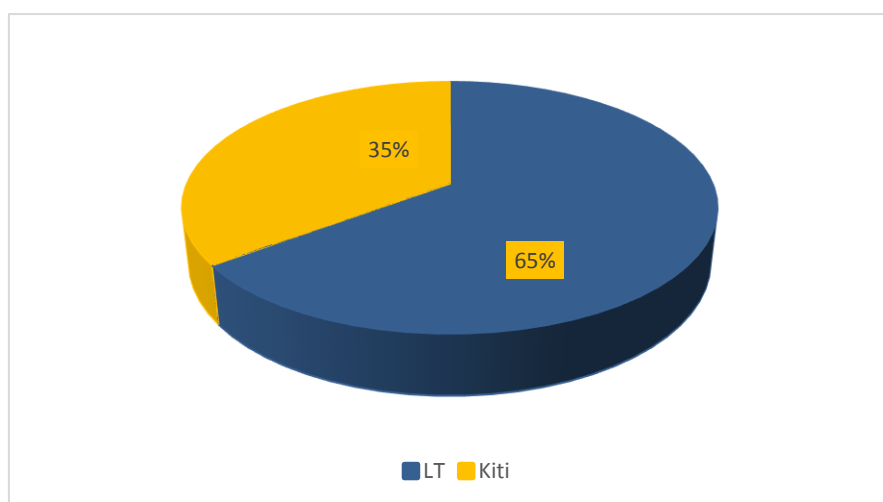

2 lentelė. Prognozuojamas prabuotų brangakmenių ir jų gaminių skaičius 2021 metais, tūkst. vnt.

	2018 m. faktas	2019 m. faktas	2020 m. faktas	2021 m. 9 mėn. faktas	2021 m. planuojama rodiklio reikšmė
Prabuotų brangakmenių ir jų gaminių skaičius, tūkst. vnt.	36	53	45	44	60

14. Dėl taikomos palankesnės paslaugų kainodaros kaimyninėse šalyse (ypač Lenkijoje) Įstaigai sudaroma nemaža prabavimo paslaugų konkurencija. Dalis tauriųjų metalų gaminių prabuoti išvežama į Lenkiją ir kitas Europos ekonominės erdvės (toliau – EEE) valstybes. Kartu rinkoje stebima Įstaigai palanki tendencija – iš kitų EEE įvežamų tauriųjų metalų gaminių, išspaudutų tų valstybių valstybiniais kontroliniais prabavimo ženklais, dalis pastaraisiais metais stabilizavosi ir sudaro apie 40 procentų visų rinkoje patikrintų tauriųjų metalų gaminių arba iš rinkoje patikrintų tauriųjų metalų gaminių 60–65 procentai jų išspauduoti Lietuvos Respublikos valstybiniu kontroliniu prabavimo ženklu. Rinkoje randamas skirtingas Įstaigoje prabuotų gaminių kiekis pagal metalą: aukso gaminių – apie 95–100 proc., sidabro gaminių – 30–35 proc. visų pasirinktinai rinkoje patikrintų gaminių.

10 paveikslėlyje pateikiama informacija apie 2020 metais rinkoje patikrintų tauriųjų metalų gaminių santykį pagal gaminiuose esančius valstybinių kontrolinių prabavimo ženklų išpaudus.

10 pav. 2020 metais rinkoje patikrintų tauriųjų metalų gaminių struktūra pagal išpaudus

15. Tauriųjų metalų gaminių ženklavimas ir brangakmenių charakteristikos, nuo kurių priklauso jų vertė ir kaina, vis dar išlieka svarbiausiu ūkio subjektų veiklos rizikos objektu. 2019 metais atlikus 2040, 2020 metais – 580 ekspertizų, o per 2021 metų 9 mėnesius atlikus 636 ekspertizes dėl įtarimus sukėlusiu rinkoje rastų realizuoti skirtų gaminių ženklų, nustatyta, kad vidutiniškai 9 proc. tokių gaminių neatitiko Įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytų ženklavimo reikalavimų, t. y. rinkoje rasti realizuoti skirti tauriųjų metalų ir (ar) brangakmenių gaminiai nebuvo išspauduoti privalomais valstybinio kontrolinio prabavimo ir (ar) atsakomybės ženklais arba neturėjo privalomo deimantų, safyrų, smaragdų rubinų sertifikato, o vidutiniškai kas tryliktas gaminyje neatitiko ir deklaruojamos prabos (tauriojo metalo kiekis, palyginti su deklaruojamu kiekiu, buvo mažesnis). Atsižvelgus į galimai ūkio subjektų vykdomą nesąžiningą komercinę veiklą vartotojų atžvilgiu, planuojamu laikotarpiu iš rinkos kontrolinei patikrai (ekspertizei) bus paimti visi įtarimų

dėl ženklavimo, prabos, masės, brangakmenio tapatybės deklaruojamos kokybės neatitikties keliantys gaminiai.

II SKYRIUS IŠTAIGOS IŠORINĖS APLINKOS ANALIZĖ

Politiniai veiksniai

Ištaigos veiklai itin reikšmingi politiniai veiksniai – jie turi labai didelį poveikį:

- Visos Ištaigos atliekamos funkcijos nustatytos Lietuvos Respublikos įstatymais ir Vyriausybės nutarimais, kuriuose nurodytos Ištaigos teisės ir pareigos bei veiklos apribojimai, atliekant tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos priežiūros funkcijas. Tai sudaro tvirtą teisinį pagrindą stabiliam, skaidriam ir aiškiai reglamentuotam Ištaigos veiklos tęstinumui.
- Valstybės politikos formavimas tauriųjų metalų, brangakmenių ir jų gaminių valstybinės priežiūros srityje nuo pat Ištaigos įsteigimo pavestas Finansų ministerijai, Ištaigos savininkės – valstybės – teisės ir pareigas įgyvendinančiai institucijai. Ištaigos uždaviniai ir funkcijos nustatyti Ištaigos įstatuose.
- Laisvas prekių ir paslaugų judėjimas tarp Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybių narių įpareigoja Ištaigą veikti konkurencinės aplinkos sąlygomis. Pasienio regionuose veiklą vykdančios ūkio subjektai teikia prabuoti gaminius kaimyninių valstybių (Latvijos, Lenkijos) prabavimo priežiūros institucijoms. Ištaigos teisinės formos pakeitimas Ištaigos veiklai, įskaitant tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos priežiūros organizavimą, prabavimo paslaugų teikimą, poveikio neturi ir planuojamu laikotarpiu neturės.
- Veiklos su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais licencijų išdavimo ūkio subjektams modelis „D“, kai veikla su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais pradedama vykdyti pateikus veiklos deklaraciją, nevisiškai atitinka už Europos Tarybos pinigų plovimo ir teroristų finansavimą atsakingos institucijos MONEYVAL rekomendacijas, siekiant deramai užtikrinti nepriekaištingos reputacijos ūkio subjektų vadovų ir savininkų dalyvavimą šioje pinigų plovimo prevencijos aspektu rizikingoje veikloje ir mažinti neskaidrios veiklos rizikas.
- Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymu Ištaiga paskirta viena iš pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevenciją vykdančių atsakingų institucijų. Nuo 2021 m. liepos 1 d. galiojančioje Įstatymo redakcijoje (16 str.) nustatyta, kad ši Ištaigos vykdoma pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos funkcija finansuojama valstybės biudžeto lėšomis.

Ekonominiai veiksniai

Ekonominiai veiksniai itin reikšmingi Ištaigos veiklai:

- Pasaulinės COVID-19 pandemijos laikotarpiu Ištaigos paslaugų teikimas iš dalies buvo ir ateityje, besitęsiant pandemijai, gali būti ribotas. Todėl Ištaigos teikiamų paslaugų paklausos reikšmingas teigiamas pokytis, įvertinus neigiamą pandemijos įtaką ekonomikai, neprognozuojamas.
- Vertinant tai, kad taurieji metalai ir brangakmeniai yra prabangos prekės, Ištaigos veikla tiesiogiai priklauso nuo šalies ekonominės situacijos, vartotojų finansinių galimybių ir Ištaigos paslaugų paklausos. Ištaigos teikiamų paslaugų paklausa padidėtų tik tuo atveju, jei ekonomika atsigautų, padidėtų jos augimo tempai.

- Siekdama užtikrinti nuolatinį aukštą technologinį lygį ir tinkamai vykdyti įstatymais pavestas funkcijas, Įstaiga privalo nuolat investuoti į naujus, modernius įrenginius ir technologinius procesus, kas neišvengiamai didina jų nusidėvėjimo sąnaudas, kurios daro tiesioginę įtaką Įstaigos finansiniams rodikliams.
- Nors kitose EEE valstybėse dėl palankesnės kainodaros (Lenkijoje) ir mažesnio atstumo iki paslaugų teikėjo (Latvijoje) šiose valstybėse prabuotų gaminių kiekis Lietuvos rinkoje stabilizavosi (sudaro apie 35–40 proc.), tačiau jų dalis Lietuvos rinkoje vis dar matoma.
- Dėl palankesnių mokesčių smulkiąjam verslui matoma nuosaikaus ūkio subjektų veiklos vietų smulkėjimo ir individualios veiklos, neįsteigus juridinio asmens, vykdytojų (pagal verslo liudijimą ar individualios veiklos pažymą) skaičiaus didėjimo tendencija.
- Fiksuotas verslo liudijimo „Jvėlyrinių papuošalų gamyba ir taisymas“, kuriuo suteikiama teisė prekiauti savo pagamintais gaminiais be atskiro prekybos verslo liudijimo, tarifas sudaro išskirtines sąlygas smulkiąjam verslui mažesnėmis sąnaudomis uždirbti daugiau pajamų bei sumokėti mažiau mokesčių valstybei.
- Teisė vykdyti veiklą gyvenamosiose patalpose ar užsiimti išnešiojamąja, išvežiojamąja prekyba tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiais apsunkina Įstaigos vykdomos kontrolės funkcijų atlikimą.
- Nustatyta atvejų, kai verslo subjektai, neregistruoti Valstybinėje mokesčių inspekcijoje kaip mokesčių mokėtojai, faktiškai vykdo veiklą, susijusią su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais, ir tokiu būdu išvengia mokesčių valstybei.
- Investicinį auksą įsigydami lengvatiniu (0 procentų) pridėtinės vertės mokesčio tarifu ir naudodami kaip pigesnę gamybos žaliavą, kai kurie ūkio subjektai nepagrįstai įgyja konkurencinį pranašumą rinkoje.
- Dėl išvardytų priežasčių tokių ūkio subjektų veiklos kontrolė tampa sudėtingesnė, o jų veiklos rizikos laipsnis reikalauja individualaus vertinimo. Emigracija, nedarbas, gyventojų skaičiaus mažėjimas, nepakankamai tvari gyventojų perkamoji galia daro neigiamą įtaką tauriųjų metalų gaminių ir Įstaigos teikiamų paslaugų paklausai.

Socialiniai veiksniai

- Didelę įtaką Įstaigos veiklai (paslaugų poreikiui) turi socialiniai veiksniai:
- Dėl tauriųjų metalų ir brangakmenių specifiškumo (maži didelę vertę turintys gaminiai, individualūs užsakymai) išlieka šešėlinės ekonomikos, mokesčių slėpimo, kontrabandos ir pinigų plovimo bei teroristų finansavimo rizika.
 - Pragyvenimo lygio, socialinės apsaugos, visuomenės užimtumo gerėjimo ir sąmoningumo augimo tendencijos vis dar nėra pakankamos, siekiant pagerinti visuomenės ir verslo atstovų polinkį paisyti teisės aktuose įteisintų šios specifinės komercinės ūkinės veiklos reikalavimų.
 - Pasaulio ir šalies ekonomikai sulėtėjus dėl COVID-19 pandemijos, visuomenės perkamoji galia yra sumažėjusi: netvari ekonominė būklė, didelis nedarbas mažina žmonių poreikį įsigyti prabangos prekių – tauriųjų metalų ir brangakmenių, jų gaminių. Planuojamu laikotarpiu tai gali turėti įtakos Įstaigos paslaugų apimtims ir pajamoms.

- Teisės aktai, kuriais vadovaujantis užtikrinama laisva prekyba gaminiais su neretai Lietuvos vartotojams nežinomais kitų EEE valstybių priežiūros institucijų kontroliniais prabavimo ženklais Lietuvos rinkoje, didina vartotojų apgaulės riziką.

Technologiniai veiksniai

Įstaigos veiklai reikšmingi technologiniai veiksniai:

- Besikeičiantys vartotojų poreikiai ir mados tendencijos sudaro prielaidas gaminti gaminius iš kelių skirtingų rūšių metalų, taip pat iš metalų ir nemetalų, tauriųjų metalų ir netauriųjų metalų substancijų, taikant įvairias naujausias technologijas. Įstaigoje įdiegti technologiniai sprendimai leidžia užtikrinti kokybišką tokių gaminių patikrą, tačiau didėja Įstaigos poreikis atnaujinti turimą naudojamą analitinę įrangą, kad koja kjon būtų žengiama su versle naudojamomis gamybos technologijomis, kad ateityje nebūtų kliūčių kokybiškai prabuoti.
- Lietuvos rinkoje daugėjant gaminių su EEE valstybių valstybiniais kontroliniais prabavimo, Tauriųjų metalų gaminių kontrolės ir prabavimo konvencijos (toliau – Vienos konvencija) ženklais, didėtų rizika, kad gali būti klastojami ir šie ženklai. Klastočių aptikimas – daug darbo reikalaujantis ir sudėtingas rinkos priežiūros (kontrolės) procesas, kuriam būtini ir kvalifikuoti rinkos priežiūros specialistai.
- Dėl nuolat kintančių gamybos technologijų daugėja gaminių, kuriuos sudėtinga tinkamai išpauduoti įprastiniu mechaniniu būdu (tuščiaviduriai, smulkūs gaminiai ir gaminiai su įtvirtintais brangakmeniais). Tai atliekama naudojant itin brangią lazerinio išpaudavimo įrangą.
- Dėl ypač sparčiai besivystančių technologijų brangakmenių srityje, kai pagrindinės jų charakteristikos (pavyzdžiui, deimantų spalva, švarumas ir pan.) pakeičiamos, naudojant įvairius fizikinius, cheminius apdorojimo metodus (veikiant radiacijai, kaitinant, chemiškai apdorojant, įvairiais skysčiais užpildant ertmes ir pan.), Įstaiga privalo ne tik disponuoti moderniausia įranga tokių gaminių charakteristikoms įvertinti (nustatyti), bet ir turėti aukštos kvalifikacijos specialistų.
- Vystantis informacinėms technologijoms, sparčiai plečiasi nauji tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių realizavimo būdai: elektroninė prekyba elektroninėse parduotuvėse ar naudojant kitas ryšių priemones (pavyzdžiui, socialinius tinklus). Tokios prekybos poveikio tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkai vertinti Įstaiga neturi užtektinai išteklių, tačiau neatmetama, kad išaugę nepakankamai kontroliuojamos elektroninės prekybos mastai ateityje gali iškreipti legalią tauriųjų metalų ir brangakmenių rinką ir paveikti Įstaigos paslaugų ir pajamų apimtį.

Globalizacijos veiksniai

Didelę reikšmę Įstaigos veiklai ir finansiniam rezultatui turi globalizacijos veiksniai:

- Globalizacijos procesas pasireiškia kaip prekybos tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiais liberalizavimas, apimantis pasaulio rinkų integraciją. Įstaiga – vienintelė Lietuvos Respublikos kompetentinga prabavimo priežiūros institucija, pagal Vienos konvenciją įgaliota prabuoti, išpauduoti ir kontroliuoti tauriųjų metalų gaminius, tačiau, vertinant globalios rinkos požiūriu, Įstaigos teikiamos tauriųjų metalų ir brangakmenių prabavimo paslaugos nėra monopolinės.

- Laisvas prekių judėjimas sudaro sąlygas į Lietuvą patekti tauriųjų metalų gaminiams iš įvairių lydinių, taip pat su Lietuvos vartotojams nežinomais EEE valstybių valstybiniais kontroliniais prabavimo ženklais, kas neabejotinai didina klastočių ir nelegalios prekybos riziką.
- Tauriųjų metalų ir brangakmenių rinka dėl globalizacijos procesų iš esmės keičiasi: dalis į Lietuvą įvežamų tauriųjų metalų gaminių jau yra paženklinti kitų EEE valstybių valstybiniais kontroliniais prabavimo ženklais, dalis gaminių išvežama prabuoti į kaimynines šalis.
- Kai kurių EEE valstybių prabavimo priežiūros institucijos yra įsteigusios paslaugų teikimo vietas trečiosiose šalyse (Kinijoje, Indijoje ir pan.), kas sudaro prielaidas nevienareikšmiam ES valstybių narių tauriųjų metalų gaminių prabų ir įspaudų abipusio pripažinimo vertinimui.
- Ūkio subjektų teisė šalyje prekiauti tauriųjų metalų gaminiams su kitų EEE valstybių valstybiniais kontroliniais prabavimo ženklais neretai didina riziką, kad Lietuvoje gali būti realizuojami per valstybes, kuriose tauriųjų metalų ir brangakmenių kontrolės sistema nėra ekvivalentiška lietuviškajai arba yra kitokia (pavyzdžiui, netikrinamas tauriųjų metalų, brangakmenių ar jų gaminių įsigijimo teisėtumas), neįteisinta arba atliekama dalinė rinkai teikiamų brangakmenių patikra, neatliekama įsigytų gaminių legalumo kontrolė, įvežti tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiai.

Aplinkosaugos veiksniai

Aplinkosaugos veiksniai (pavyzdžiui, klimato kaita ar pan.) Įstaigos veiklai yra aktualūs. Siekdamą prisidėti prie aplinkos išsaugojimo ir sumažinti taršą aplinkai, viešuosius pirkimus Įstaiga organizuoja, įsigyjamoms prekėms (popieriui, kompiuterinei įrangai ir pan.) nustatydamą aplinkosauginius reikalavimus.

Teisiniai veiksniai

Teisiniai veiksniai yra labai reikšmingi Įstaigos veiklai:

- Stabili teisinė aplinka neabejotinai yra Įstaigos veiklos tvarumo ir jos patrauklumo garantas, todėl bet kokie teisinės bazės pokyčiai lemia verslo ir jo kontrolės santykio pokytį.
- Įstatymo nuostata, leidžianti vykdyti su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusią veiklą, jos nedeklaravus, kai veikla vykdoma vieną kartą, didina nelegalios ir neteisėtos veiklos riziką.
- Aiškus Įstaigos veiklos reglamentavimas Įstatymu ir kitais teisės aktais sudaro sąlygas skaidriam ir stabiliam Įstaigos veiklos tęstinumui. Nuo 2021 m. liepos 1 d. galiojantis Įstatymas nustato papildomus valstybės įpareigojimus Įstaigai: pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos pagal Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymą įgyvendinimą ir 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) reikalavimų, susijusių su tauriųjų metalų lydiniais, įgyvendinimo priežiūrą, šias funkcijas finansuojant valstybės biudžeto lėšomis.
- Dėl nesuderintos ES valstybių narių tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos reguliavimo teisinės bazės kyla daug neaiškumų ir nežinojimo verslo atstovams, todėl Įstaiga daug dėmesio skiria ūkio subjektų konsultavimui ir metodinės pagalbos teikimui.

III SKYRIUS KONKURENCINĖS APLINKOS ANALIZĖ

16. Pagrindinių Įstaigos teikiamų paslaugų konkurencinės aplinkos analizė atliekama pagal M. Porterio 5 jėgų modelį analizuojant konkurencinės aplinkos veiksnius.

Paslaugų teikėjų jėga	Paslaugų teikėjų jėga nėra aktuali, nes svarbiausias veiklai reikalingas paslaugas, įrangą ar kitas darbo priemones (žaliavą, medžiagas ar panašiai) Įstaiga įsigyja viešųjų pirkimų būdu.
Pirkėjų jėga	Paslaugų pirkėjai turi didelę jėgą Įstaigai, nes gali laisvai rinktis kitų ES valstybių narių prabavimo paslaugas teikiančias įmones. Pirkėjų derybinės pozicijos yra geresnės nei Įstaigos dėl palankesnių sidabro prabavimo paslaugų tarifų, todėl dalis užsakovų perka kaimyninių šalių prabavimo institucijų paslaugas ir dėl šios priežasties Įstaigos klientų skaičius gali mažėti.
Konkurentai	<p>Nors Įstaigai suteikta išskirtinė teisė Lietuvoje įgyvendinti valstybinę tauriųjų metalų ir brangakmenių priežiūrą teikiant tauriųjų metalų ir brangakmenių, jų gaminių prabavimo ir išspaudavimo, kokybės pažymėjimų išdavimo paslaugas, Įstaiga neišvengiamai konkuruoja ES rinkoje su kitų EEE valstybių įgaliotomis prabavimo priežiūros institucijomis. Dalies konkurentų (ypač Lenkijos prabavimo institucijų) prabavimo paslaugų tarifai yra mažesni, palyginti su Įstaigos teikiamų paslaugų tarifais, todėl prabavimo paslaugų srityje pakankamų derybinių galių Įstaiga neturi. Kaip rodo 2021 metų devynių mėnesių rinkos analizės rezultatai, 35 procentai Lietuvos rinkoje realizuojamų tauriųjų metalų gaminių išspauduoti kitų ES valstybių valstybiniais kontroliniais prabavimo ženklais.</p> <p>Neabejotinas Įstaigos konkurencinis pranašumas – kokybiškai atliekamos tauriųjų metalų ir brangakmenių prabavimo ir išspaudavimo paslaugos. Nuosaikesnė konkurencija juntama brangakmenių prabavimo srityje – Latvijos valstybės įgaliota prabavimo priežiūros institucija prabuoja brangakmenius ir jų gaminius, tačiau pagal Latvijoje galiojančias teisės aktų nuostatas pateikia siauresnes išvadas (nurodoma tik brangakmenio tapatybę), palyginti su Įstaigos išvadomis. Lenkijoje šios paslaugos neteikiamos. Įstaigos Brangakmenių tyrimo laboratorija aprūpinta pažangiausia technologine įranga, joje sutelkti aukštos kvalifikacijos gemologijos specialistai.</p> <p>Tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos priežiūros (inspektavimo) srityje Įstaiga konkurentų neturi.</p>
Pakaitalų grėsmė	Tauriųjų metalų prabavimo paslaugų pasiūla ES rinkoje yra didelė, Įstaiga neturi jokių pranašumų. Įstaigos teikiamoms prabavimo paslaugoms Lietuvoje alternatyvų nėra. Jos unikalios, jų negalima pakeisti kitomis paslaugomis.
Naujų konkurentų grėsmė	Didesnę konkurenciją brangakmenių ir jų gaminių srityje gali paskatinti Lenkijos prabavimo priežiūros institucijos ketinimai steigti Brangakmenių tyrimo laboratoriją. Rinkos priežiūros (inspektavimo) srityje Įstaiga veikia išskirtinėmis teisėmis.

**IV SKYRIUS
ĮSTAIGOS VIDINĖS APLINKOS ANALIZĖ**

**PIRMASIS SKIRSNIS
ĮSTAIGOS ATLIEKAMOS FUNKCIJOS**

17. Vadovaujantis M. Porterio vertės grandinės modeliu išskiriamos Įstaigos pagrindinės, papildomos ir pagalbinės funkcijos, kuriančios vertę. 4 paveiksle pateikiamas Įstaigos vertės grandinės modelis pagal M. Porterį.

Pagrindinės funkcijos	Valstybės specialusis įpareigojimas – tauriųjų metalų ir brangakmenių, jų gaminių prabavimas ir išpildavimas	Ūkio subjektų su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusios veiklos atitikties vertinimas, konsultavimas, metodinės pagalbos teikimas (priežiūra)	Ūkio subjektų sąrašo tvarkymas	<p>Kiti valstybės specialieji įpareigojimai (pavestos funkcijos): <i>2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) įgyvendinimas tauriųjų metalų srityje;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vienos konvencijos nuostatų įgyvendinimas; - pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos vykdymas, atliekant subjekto veiklos su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais priežiūrą; - Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatyme nurodytų funkcijų vykdymas; - asmens duomenų tvarkymas, vadovaujantis 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas), Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu ir jų įgyvendinamaisiais teisės aktais.
Papildomos funkcijos	Tauriųjų metalų ir brangakmenių, jų gaminių ženklavimas	Duomenų teikimas Licencijavimo informacinei sistemai	Duomenų teikimas Administracinių nusižengimų registrui	<ul style="list-style-type: none"> - Valstybės paveldėto, konfiskuoto, bešeimininkio turto – tauriųjų metalų ir brangakmenių, jų gaminių prabavimas, išpildavimas, kokybės pažymėjimo išdavimas ar ekspertizės išvados pateikimas iki realizavimo (pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimą Nr. 634 „Dėl Bešeimininkio, konfiskuoto, valstybės paveldėto, valstybei perduoto turto, daiktinių įrodymų, lobių ir radinių

			<i>perdavimo, apskaitymo, saugojimo, realizavimo, grąžinimo ir pripažinimo atliekomis taisyklių patvirtinimo“).</i>
Pagalbinės funkcijos	Finansų valdymas	Techninis palaikymas	Žmogiškųjų išteklių valdymas

4 pav. M. Porterio vertės grandinės modelis

18. Įstaigos funkcijos nurodytos Vienos konvencijoje, Įstatymo 16 straipsnyje ir Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme, o funkcijos, atliekamos įgyvendinant 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH reglamentas) nuostatas tauriųjų metalų srityje, nurodytos Aplinkos apsaugos įstatyme.

Įstaigos naudojama technologinė ir analitinė įranga, turimos darbo priemonės (informacinių technologijų įranga, lyginamieji mikroskopai ir kita) ir specialistų kompetencija sudaro prielaidas kokybiškai atlikti pagrindines Įstaigos funkcijas. Tobulėjant Įstaigos prižiūrimos specifinės veiklos technologijoms, būtinos nuolatinės investicijos specialistų kvalifikacijai tobulinti ir technologinei įrangai atnaujinti. Minėtų veiksnių sintezė garantuoja efektyvią Įstaigos procesų seką, kas lemia teigiamą Įstaigos veikimą ir stabilų veiklos rezultatą.

19. Šiuo metu galioja Įstaigos teikiamų tauriųjų metalų, brangakmenių, jų gaminių, pusgaminių, atliekų ir laužo prabavimo, tauriųjų metalų gaminių išpavidavimo, tauriųjų metalų, brangakmenių ir brangakmenių gaminių, tauriųjų metalų ir brangakmenių pusgaminių, atliekų ir laužo kokybės pažymėjimų išdavimo paslaugų tarifai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. gegužės 2 d. nutarimu Nr. 434 „Dėl valstybės įmonės „Lietuvos prabavimo rūmai“ teikiamų paslaugų tarifų nustatymo“. Tačiau, įsigaliojus Įstatymo pakeitimams, Įstaigos paslaugų atlygio metodiką tvirtins Įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos vadovas (finansų ministras), o konkrečius atlygio už paslaugas įkainius tvirtins Įstaigos vadovas. Toks paslaugų tarifų reglamentavimas užtikrins tvarų ir skaidrų paslaugų teikimą verslo subjektams. Šiuo metu rengiami ir iki metų pabaigos bus patvirtinti visi su Įstaigos paslaugų atlygio politika ir jos įgyvendinimu susiję teisės aktai.

20. Įstaigos veiklos privalumu išlieka aukščiausios kokybės paslaugos: visi prabavimo ir išpavidavimo darbų procesai yra standartizuoti – Prabavimo ir išpavidavimo laboratorija akredituota pagal tarptautinį standartą LST EN ISO/IEC 17025. Natūralios kilmės akmenys brangakmeniams priskiriami ir prabuojami (tiriami) pagal Juvelyrinių akmenų, sidabro dirbinių, deimantų ir perlų tarptautinės konfederacijos (CIBJO) patvirtintą klasifikaciją ir standartą. Įstaigos periodiškai atliekamų tauriųjų metalų tyrimų testų rezultatus tarptautinės kompetentingos institucijos vertina kaip atitinkančius aukštos kokybės reikalavimus.

Šių paslaugų kokybę ir gaminių kompleksiškas vertinimas, apimantis tauriųjų metalų ir brangakmenių charakteristikų nustatymą, yra neabejotinas konkurencinis pranašumas tarp Baltijos šalių analogiškų institucijų.

21. Atsižvelgiant į tai, kad Įstaigos vykdoma tauriųjų metalų ir brangakmenių prabavimo veikla yra neatsiejama nuo juvelyrinių gaminių rinkos, o REACH reglamente yra išskirti specialūs juvelyriniams gaminiams taikomi reikalavimai (pvz., Ni, Cd, Pb kiekio ribojimai ir pan.), įvertinus tai, kad atskirai juvelyrinių gaminių Lietuvoje niekas nekontroliuoja, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos siūlymu Įstaigai buvo suteikta teisė už aptiktus REACH reglamento pažeidimus pažeidėjams skirti administracines nuobaudas. REACH reglamento įgyvendinimo kontrolės funkcija Įstaigai priskirta nuo 2021 m. liepos 1 d. įsigaliojusiame Įstatyme. Atlikdama šias naujai pavestas funkcijas Įstaiga planuoja tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių prabavimo metu patikrinti ir

tikrinamų gaminių atitiktį REACH reglamento reikalavimams. Tam tikslui planuojama panaudoti šiuo metu kiekviename padalinyje esančius rentgenofluorescencinius spektrometrus, o ginčytinai atvejais ar esant poreikiui naudotis akredituotų užsienio laboratorijų paslaugomis. Nustačius, kad juvelyrinis gaminytis neatitinka REACH reglamento reikalavimų, užsakovas apie tai bus informuojamas, išduodant jam bandymų protokolą su tyrimo rezultatais. Užsakovai šiais klausimais bus konsultuojami, siekiant padėti jiems pasirinkti saugius, nekenksmingus aplinkai ir gyventojams gaminius, tinkamai pasirinkti jų tiekėjus.

22. Dar viena svarbi Įstaigos funkcija – ūkio subjektų su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusios veiklos atitikties vertinimas (priežiūra), kurią reglamentuoja Įstatymas, Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas, Viešojo administravimo įstatymas, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas. Ūkio subjektų veiklos atitikties vertinimas (priežiūra) atliekamas, konsultuojant ūkio subjektus veiklos su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais klausimais, teikiant jiems metodinę pagalbą, atliekant ūkio subjektų veiklos su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais patikrinimus, atrenkant ir paimant ūkio subjekto realizuojamus ar naudojamus veikloje tauriuosius metalus, brangakmenius, jų gaminius, pusgaminius, atliekas ir (arba) laužą arba vertybes, kurios nurodomos kaip taurieji metalai, brangakmeniai, jų gaminiai, pusgaminiai, atliekos ir (arba) laužas, arba jų pavyzdžius, atskirus tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminius ekspertizei, bandymui arba analizei atlikti, nustatant ūkio subjekto su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusios veiklos pažeidimus, duodant nurodymus ūkio subjektams pašalinti jos nustatytus ūkio subjekto su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusios veiklos pažeidimus. Taip pat Įstaiga nustato terminą, per kurį šie pažeidimai turi būti pašalinti ir apie tai ji informuota, konfiskuoja Lietuvos Respublikoje realizuoti skirtus tauriuosius metalus, brangakmenius, jų gaminius, pusgaminius, atliekas ir (arba) laužą, jeigu jų valstybiniai kontroliniai prabavimo ženklai ir (arba) kokybės pažymėjimai yra padirbti (suklastoti) arba taurieji metalai, brangakmeniai, jų gaminiai, pusgaminiai, atliekos ir (arba) laužas yra be kilmės (įsigijimo) dokumentų, nagrinėja Administracinių nusižengimų kodekse jos kompetencijai priskirtas administracinių nusižengimų bylas ir skiria poveikio priemones.

Ši funkcija nuo 2017 metų iš dalies finansuojama valstybės biudžeto lėšomis.

23. Nuo 2021 m. liepos 1 d. įsigaliojusiame Įstatymo pakeitimo įstatyme įtvirtinta dar viena ūkio subjektų priežiūros pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos srityje funkcija. Įstaiga, be įprastinės tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos priežiūros funkcijos, vykdo ir pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priežiūrą. 2019 ir 2020 metais atlikto nacionalinio pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimo išvadose (toliau – NRV) tauriųjų metalų ir brangakmenių veiklos sritis yra įvardyta kaip potencialiai rizikinga dėl pinigų plovimo galimybių, o nurodyta pagrindinė rizika – atsiskaitymas grynaisiais pinigais. Todėl, įgyvendinant naujai pavedamas funkcijas, bus atliekami ne tik įprastinės veiklos patikrinimai, bet ir operacijų grynaisiais pinigais kontrolė. Be to, atsižvelgiant į NRV išvadoje pateiktus siūlymus, planuojami neplaniniai šios srities patikrinimai, atliekami iš anksto neįspėjus ūkio subjekto, įvertinant, kaip identifikuojami (tikrinami) ūkio subjekto klientai, taip pat įvertinant parduodamų prekių kilmę ir vertę. Pažymėtina, kad šiems patikrinimams bus pasitelktos ir įstaigos – Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, policija ir pan. Pažymėtina, kad Įstaiga patikrinimus atlieka vadovaudamasi nustatyta rizika grindžiama ūkio subjektų priežiūros pinigų plovimo ir teroristų finansavimo srityje tvarka, kas leidžia atlikti tik rizikingiausių ūkio subjektų patikrinimus.

24. Dėl COVID-19 pandemijos paskelbus karantiną, kai fizinių parduotuvių veikla buvo ribota, prekyba tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiiais kėlėsi į elektroninę erdvę, didėjo tokios prekybos apimtys. Elektroninė parduotuvė – veiklos vieta, kurioje legaliai gali būti vykdoma deklaruota Įstatymo 7 straipsnio 9 punkte nurodytos rūšies veikla su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais „tauriųjų metalų ir brangakmenių, jų gaminių, pusgaminių, atliekų ir laužo realizavimas naudojant ryšio priemones“. Todėl Įstaiga, įvertinusi rinkos pokyčius pandemijos sąlygomis ir siekdama užtikrinti elektroninės rinkos apsaugos lygį ir vienodas verslo bei

konkurencijos sąlygas, koregavo 2021 metų pradžioje sudarytus ūkio subjektų veiklos su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais tikrinimų planus, daugiau dėmesio skirdama nuotoliniams elektroninių parduotuvių patikrinimams. Buvo tikrinama, ar pardavėjai pateikia privalomą informaciją apie save, ar pardavėjas, jeigu pagal pateiktą informaciją galima jį identifikuoti, yra deklaravęs vykdomą veiklą teisės aktų nustatyta tvarka, ar pateikiama informacija apie parduodamus tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminius atitinka teisės aktų reikalavimus – ar nurodomas tauriojo metalo pavadinimas, praba, masė, brangakmenio pavadinimas, jeigu parduodami gaminiai su deimantais (briliantais), safyrais, smaragdais, rubiniais, – ar nurodomas valstybės įgaliotos prabavimo institucijos prie gaminio pritvirtintos privalomos etiketės (valstybės įgaliotos institucijos išduoto kokybės pažymėjimo) numeris.

Pasirinktinai patikrinus 20 elektroninių parduotuvių (kas sudaro beveik 13 proc. visų per 2021 metų 9 mėnesius atliktų patikrinimų (157), iš jų 11 nustatyta nusižengimų. Vienas dažnesnių pažeidimų – visos informacijos apie pardavėją nepateikimas, nurodant tik kontaktinio asmens vardą, telefono numerį ar el. pašto adresą, tuo keliant įtarimą, kad gali būti vykdoma tinkamai neįteisinta (nedeklaruota) veikla, kartu apsunkinant veiklos legalumo (veiklos deklaravimo) patikrinimą. Įstaiga, siekdama užtikrinti vienodas verslo ir konkurencines sąlygas, informaciją apie galimai nelegaliai elektroninėje erdvėje vykdomą prekybą teikė ir planuojamu laikotarpiu teiks policijai, su kuria dar 2018 metais pasirašyta bendradarbiavimo sutartis.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Įstaigos atliktų elektroninės prekybos vietų (elektroninių parduotuvių) patikrinimų rezultatai negarantuoja, kad elektroninėje parduotuvėje įsigytų tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių ženklavimas atitiks galiojančių teisės aktų reikalavimus. Kaip rodo praktika, neretai pasitaiko atvejų, kai nesąžiningi pardavėjai elektroninėse parduotuvėse pateikia visą teisės aktų reikalavimus atitinkančią informaciją ir informaciją apie deklaruojamą gaminių ženklavimo atitiktį teisės aktų reikalavimams, tačiau faktiškai parduoda ir pirkėjui išsiunčia netinkamai paženklintus (neprabuotus) tauriųjų metalų gaminius ar deklaruojamos prabos neatitinkančius (pvz., ne sidabro 925 prabos, o žemesnės 830 prabos gaminius ar net iš viso netauriųjų metalų gaminius).

Pastarųjų metų Įstaigos inicijuotų policijos atliktų patikrinimų metu Įstaigos pateikta informacija apie galimai tinkamai neįteisintą vykdomą elektroninių parduotuvių veiklą pasitvirtino. Elektroninėse parduotuvėse policijos atlikti kontroliniai pirkimai tik įrodė, kad dalis pardavėjų vykdo nesąžiningą komercinę veiklą – parduoda neprabuotus gaminius.

Didžioji dalis pažeidimų – visos informacijos apie parduodamus tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminius nepateikimas, nenurodant gaminio tauriojo metalo prabos, o tik nurodant, pvz., „auksinis“, arba nenurodant masės. Nustačius tokius pažeidimus, pardavėjams buvo duoti rašytiniai nurodymai elektroninėje parduotuvėje tinkamai deklaruoti informaciją apie parduodamus tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminius.

Tenka apgailestauti, kad dalis elektroninėse parduotuvėse tauriųjų metalų gaminių įsigijusių Lietuvos vartotojų, besikreipusių į Įstaigą patikrinti įsigytų papuošalų kokybės ir ženklavimo ir gavusių patvirtinimą, kad netinkamas papuošalų ženklavimas ar jų praba, masė, akmens tapatybė neatitinka deklaruojamos kokybės, atsisako įvardyti pardavėją ir ginti savo pažeistas teises su Įstaigos pagalba.

2020 m. lapkričio 1 d. įsigaliojo naujos redakcijos Viešojo administravimo įstatymas, kuriame įteisinta galimybė priežiūros institucijai atlikti kontrolinį pirkimą – prekių ir (ar) paslaugų pirkimą, vykdomą atliekant ūkio subjekto veiklos neplaninį patikrinimą, kurio tikslas – nustatyti, ar ūkio subjektas parduoda prekes ir (ar) teikia paslaugas laikydamasis teisės aktų nustatytų reikalavimų (Viešojo administravimo įstatymo 2 str. 6 d.).

Planuojamu laikotarpiu Įstaiga, siekdama efektyviau užtikrinti elektroninės rinkos apsaugos lygį, ne tik tęs elektroninių parduotuvių, kaip veiklos vietų, patikrinimus, bet COVID-19 pandemijos sąlygomis didins tokių patikrinimų dalį, o esant Viešojo administravimo įstatymo 12 straipsnyje numatytiems neplaninio patikrinimo pagrindams, kontrolinius pirkimus atliks Įstaigos lėšomis.

Įprasti rinkos patikrinimai ūkio subjektų veiklos vietose COVID-19 pandemijos sąlygomis, nesant galimybės patikrinti fizinių parduotuvių, buvo pakeisti į nuotolinius patikrinimus, kurių metu buvo vertinama tauriųjų metalų ir brangakmenių, jų gaminių apskaitos ir ūkio subjektų veikloje taikomų pinigų plovimo prevencijos priemonių atitiktis teisės aktų reikalavimams, atliekama rinkos dalyvių veiklos analizė, vertinant pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikas ir ūkio subjektų vadovų apklausų rezultatus.

25. Išskirtinis dėmesys skiriamas naujoko statusą turintiems ūkio subjektams, kuriems šiais metais pradėtos rengti kassavaitinės nuotolinės konsultacijos – atsakoma į rūpimus klausimus, suteikiama metodinė pagalba. Pažymėtina, kad vien per 2021 metų 9 mėnesius priežiūros pareigūnai patikrinimų metu ir konsultuodami individualiai suteikė 886 konsultacijas. Dėmesys naujokams ir konsultavimo prioritetas išliks ir planuojamu laikotarpiu.

26. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad vertinančių save kaip pakankamai informuotų apie Lietuvos Respublikos ir ES teisės aktuose keliamus tauriųjų metalų ir brangakmenių kokybės, realizavimo ir kitus reikalavimus Lietuvos Respublikos tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos dalyvių dalis nuo visų apklaustų Lietuvos Respublikos tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos dalyvių, procentais, – vienas iš Įstaigos veiklos vertinimo rodiklių. Iš 2020 metais apklaustų ūkio subjektų į klausimą „Ar laikote save pakankamai informuota (-u) apie Lietuvos Respublikos ir ES teisės aktuose keliamus tauriųjų metalų ir brangakmenių kokybės, realizavimo ir kt. reikalavimus?“ 48, arba 90,6 proc., apklaustieji atsakė „Taip“.

27. Labai svarbus rinkos priežiūros efektyvumo vertinimo rodiklis – rinkoje atliekamų tauriųjų metalų ir brangakmenių, jų gaminių paėmimo kontrolinei analizei atlikti pagrindumas (atlikus analizę pasitvirtinusių netinkamų tauriųjų metalų ir brangakmenių, jų gaminių atvejų skaičius, palyginti su visais paėmimų atvejais), procentais, rodiklio reikšmė – 85 proc. Įstaigos tikslas – išlaikyti tokį rinkos apsaugos lygį, t. y. tokią rodiklio reikšmę.

Įstatymo 16 straipsnio 4 dalies 2 punkte nustatyta, kad Lietuvos prabavimo rūmai, kaip valstybinės tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros institucija Lietuvoje, „atrenka ir paima ūkio subjekto realizuojamus ar naudojamus veikloje tauriuosius metalus, brangakmenius, jų gaminius, pusgaminius, atliekas ir (arba) laužą arba vertybes, kurios nurodomos kaip taurieji metalai, brangakmeniai, jų gaminiai, pusgaminiai, atliekos ir (arba) laužas, arba jų pavyzdžius, atskirus tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminius ekspertizei, bandymui arba analizei atlikti Tauriųjų metalų ir brangakmenių prabavimo, išpaudavimo ir ženklinimo tvarkos apraše nustatyta tvarka“.

Atlikdami rinkos priežiūros funkcijas ūkio subjektų deklaruotose veiklos su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais vietose (juvelyrų dirbtuvėse, juvelyrinėse parduotuvėse, lauko prekyvietėse, mugėse, supirktuvėse, lombarduose ir pan.), Įstaigos specialistai, įvertinę tauriųjų metalų gaminių ženklinimą, gaminiuose esančių ES valstybių valstybinių ar Vienos konvencijos ženklų autentiškumo ar falsifikatų požymius, kitą rinkoje rastų skirtų realizuoti tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių ženklinimą (etiketes, sertifikatus ir juose pateikiamą informaciją apie siūlomus įsigyti gaminius), taip pat rinkai pateiktus tik deklaruojamus, tačiau be privalomo ženklinimo rinkoje rastus tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminius, vadovaudamiesi finansų ministro patvirtinta Tauriųjų metalų ir brangakmenių prabavimo, išpaudavimo ir ženklinimo tvarkos apraše nustatyta tvarka, išimtinai tik įtarimus sukėlusius tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminius paima ekspertizei, bandymui arba analizei atlikti.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad siūlomas ribinis rinkoje atliekamų tauriųjų metalų ir brangakmenių, jų gaminių paėmimo kontrolinei analizei atlikti pagrindai paimtų gaminių 85 proc. dydis yra ribinis ir negali būti kintantis (didėjantis) ir periodiškai peržiūrimas. Šiuos duomenis patvirtina Įstaigoje atlikta paimtų gaminių ekspertizė. Likusi 15 proc. dalis – galima paslėptų, plika akimi nepastebimų, pažeidimų dalis, taip pat galima neišvengiama rinkos priežiūros specialistų suklydimo rizika, dirbant sunkiomis ir kaskart skirtingomis darbo sąlygomis ūkio subjektų veiklos vietose. Paėmimo kontrolinei analizei atlikti pagrindumo kokybinis rodiklis (85 proc.) nustatytas siekiant, kad rinkos priežiūros apsauga būtų užtikrinta ir efektyvi, o rinkos priežiūros specialistai

neturėtų bijoti suklysti naudodamiesi lupa pateikdami pirminius įtarimus dėl gaminių ženklavimo ir (ar) charakteristikų.

Šiuo rodikliu siekiama kuo efektyviau užtikrinti rinkos apsaugą, kad rinkos priežiūros specialistai, iš rinkos ekspertizei, bandymui ar analizei atlikti paimdami tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminius, labai atsakingai įvertintų visus įtarimus dėl gaminių ženklavimo ar deklaruojamų metalo, prabos, brangakmenių, masės charakteristikų, kad tokiomis priemonėmis saugomos rinkos priežiūra atitiktų minimalios ir proporcingos ūkio subjektams sukeltos priežiūros naštos principus.

28. Ūkio subjektų su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusios veiklos priežiūros (inspektavimo) procedūrų aiškumas ir viešumas, metodinės pagalbos teikimas ir konsultavimas veiklos vietose, rašytinių nurodymų laikytis teisės aktų pateikimo praktikos taikymas bei mažareikšmių teisės aktų reikalavimų pažeidimų vertinimas, konfidencialumo priežiūros veikloje laikymasis, deklaracijos dėl pirmųjų verslo metų nuostatų taikymas visu planuojamu laikotarpiu išliks pamatinėmis šios specifinės rinkos priežiūros veiklos sritimis.

29. Įstaiga, taikydamą savitarpio ir tarnybinės pagalbos principus, palaiko nuolatinius dalykinius ryšius su suinteresuotomis institucijomis (Valstybine mokesčių inspekcija, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, policija, muitinė) nelegalios veiklos, neteisėto praturtėjimo, mokesčių vengimo, nelegalios prekybos sandorių prevencijos ir tyrimo bei panašiais klausimais, inicijuoja bendrus ūkio subjektų veiklos patikrinimus, kas leidžia padidinti veiklos vietų patikrinimų efektyvumą, sumažinti administracinę naštą verslui bei reikšmingai pagerinti ūkio subjektų veiklos kontrolės aprėptį ir kokybę. Įgyvendinant tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos priežiūros funkciją, Įstaigoje įdiegta Informacinės visuomenės plėtros komiteto (portalo „Elektroniniai valdžios vartai“), VŠĮ „Versli Lietuva“ (pranešimų dėžutės), AB Lietuvos pašto (e. pristatymo paslauga) administruojama pažangi informacinė sistema.

30. Kartu su VŠĮ „Versli Lietuva“ įgyvendinamas projektas „Administracinių procedūrų, susijusių su valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų išduodamais leidimais, perkėlimas į elektroninę terpę“, kurio tikslas – siekti, kad ūkio subjektai veiklos deklaraciją arba atsakomybės ženklą pavyzdį teiktų per portalą www.epaslaugos.lt.

31. Viena iš Įstaigos atliekamos tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos priežiūros sudėtinių dalių – Ūkio subjektų sąrašo tvarkymas. Vertindama portalo „Elektroniniai valdžios vartai“ privalumus, Įstaiga aktyviai skatina ūkio subjektus veiklos deklaracijas, prašymus registruoti ūkio subjektų atsakomybės ženklus, statistines ataskaitas, kitus Įstaigai adresuotus dokumentus teikti naudojantis portalu www.epaslaugos.lt.

Įstaigos interneto svetainėje www.lpr.lt ir valstybės informacinės licencijavimo sistemos svetainėje www.licencijavimas.lt skelbiamas visiems prieinamas Ūkio subjektų sąrašas.

32. Įstaigos teikiamomis elektroninėmis paslaugomis 2017–2020 metais ūkio subjektai pasinaudojo 866 kartus.

33. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad didžioji Įstaigos teikiamų paslaugų dalis susijusi su tauriųjų metalų ir brangakmenių, jų gaminių prabavimu ir įspaudavimu Lietuvos valstybiniu kontroliniu prabavimo ženklu, kai paslaugos suteikiamos, tik ištyrus pateiktus tauriuosius metalus ir brangakmenius, jų gaminius, laužą ar atliekas. Todėl Įstaigos paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę yra ribotas. Vis dėlto dalis paslaugų : ūkio subjektų veiklos su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais deklaracijos, prašymo registruoti atsakomybės ženklą, paraiškos dėl tauriųjų metalų ir brangakmenių, jų gaminių prabavimo, įspaudavimo ir kitų paslaugų suteikimo pateikimas, perkelta į elektroninę erdvę.

34. Įstaiga 2020 m. liepos 31 d. raštu Nr. (1.5)43-117 yra informavusi Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministeriją, koordinuojančią viešųjų paslaugų perkėlimo į elektroninę erdvę procesus, kad 2021 metais į elektroninę erdvę planuojama papildomai perkelti šias Įstaigos teikiamas paslaugas: 1) asmens duomenų subjekto teisės įgyvendinimą; 2) asmenų, ūkio subjektų prašymų Įstaigai teikimą.

Šiuo metu vykdomi paslaugų perkėlimo į elektroninę erdvę procesai, kurie iki 2021 metų pabaigos turėtų būti užbaigti.

ANTRASIS SKIRSNIS ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI

35. Lietuvos Respublikos finansų ministro patvirtinta Įstaigos struktūra leidžia veiklą efektyviai vykdyti pagal funkcinės sritis, sudaro prielaidas išlaikyti veiklos našumą ir koncentruoti reikiamų kompetencijų specialistus konkrečiai pavestoms funkcijoms atlikti.

36. Įstaigoje dirba 24 darbuotojai. Nuo 2016 metų darbuotojų skaičius sumažėjo 19 procentų. 19 darbuotojų teikia tauriųjų metalų ir brangakmenių prabavimo, ženklinimo ir išspaudavimo paslaugas, atlieka ekspertizes ir pan., 3 – rinkos priežiūros specialistai, 3 – administracijos darbuotojai. 3 priežiūros institucijos darbuotojai pagal Administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio 91 punktą priskirtini pareigūnams, turintiems teisę duoti nepavaldiems asmenims teisės aktuose numatytus privalomus vykdyti nurodymus, surašyti administracinių nusižengimų protokolus, tirti ar nagrinėti nusižengimų bylas bei skirti administracines nuobaudas.

37. Įstaigoje 2021 metais susidarė kritinė padėtis dėl rinkos priežiūros specialistų: išėjus į pensiją darbuotojui, Įstaigoje liko tik vienas rinkos priežiūros specialistas. 2021 metų III ketvirtį buvo organizuotas konkursas į laisvas darbo vietas Druskininkuose, Klaipėdoje ir Vilniuje, tačiau dėl per mažo (neadekvataus), rinkos sąlygų neatitinkančio darbo užmokesčio ir kilnojamojo darbo pobūdžio į laisvas darbo vietas Vilniuje ir Klaipėdoje norinčiųjų dirbti neatsirado. Planuojamu laikotarpiu numatoma apmokyti ir parengti savarankiškam darbui 2 naujus rinkos priežiūros darbuotojus, priimtus į darbo vietas Druskininkuose.

38. Darbuotojai priimami į darbą Lietuvos Respublikos darbo kodekse, Įstaigos įstatuose, Įstaigos darbo reglamente nustatyta tvarka. Darbuotojų kvalifikaciniai reikalavimai, funkcijos, pavaldumas ir atsakomybė nustatomi darbuotojų pareigybių aprašymuose.

39. Siekdama pagerinti tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos priežiūros kokybę, Įstaiga vykdo decentralizuotą valstybinę tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos priežiūrą. Tai garantuoja, kad Lietuvos rinkos priežiūra būtų vykdoma vadovaujantis ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimo kriterijais, užtikrinant ūkio subjektų vykdomos veiklos su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais stebėseną ir prevencinių priemonių – metodinės pagalbos bei konsultacijų – jiems teikimą. Įvertinus poreikį nagrinėti visus pinigų plovimo prevencijos kontrolės klausimus, jau artimiausiu metu planuojama steigti papildomas rinkos priežiūros darbuotojų pareigybes ir kreiptis į Finansų ministeriją dėl papildomų valstybės biudžeto lėšų skyrimo šiam tikslui.

40. Įgyvendinama finansų ministro įsakymus dėl Finansų ministerijos ir finansų ministro valdymo sričiai priskirtų įstaigų veiklos sričių, kurių antikorupcinę analizę ir vertinimą tikslinga atlikti kalendoriniais metais, Įstaiga kasmet atlieka tam tikros, Finansų ministerijos nurodytos, Įstaigos veiklos srities antikorupcinę analizę ir vertinimą pagal Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymą ir Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 „Dėl Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2017 metais atlikta Įstaigos personalo formavimo, valdymo ir administravimo, taip pat personalo klausimus tvarkančio Įstaigos darbuotojo veiklos ir viešųjų pirkimų procedūrų antikorupcinė analizė ir vertinimas, 2018 ir 2020 metais atlikta ūkio subjektų veiklos patikrinimų antikorupcinė analizė ir vertinimas, 2018, 2019 ir 2021 metais atlikta tauriųjų metalų ir brangakmenių, jų gaminių prabavimo, išspaudavimo ir kokybės pažymėjimų išdavimo analizė ir vertinimas, 2020 metais – asmens duomenų apsaugos vidaus auditas, 2021 metais – viešųjų pirkimų ir valstybės politikos tauriųjų metalų, brangakmenių ir jų gaminių valstybinės priežiūros srityje įgyvendinimo vidaus audita. Rekomendacijos, pateiktos viešųjų pirkimų audito ataskaitoje,

įgyvendintos. Šiuo metu įgyvendinamos valstybės politikos tauriųjų metalų, brangakmenių ir jų gaminių valstybinės priežiūros srityje įgyvendinimo vidaus audito ataskaitoje pateiktos rekomendacijos pagal su Finansų ministerijos Centralizuoto vidaus audito skyriumi suderintą rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planą. Rekomendacijų įgyvendinimas – prioritetinis Įstaigos darbas.

41. Įstaigoje dirba kvalifikuoti, didelę darbo patirtį tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros (prabavimo, ekspertizų ir inspektavimo) srityje sukaupę darbuotojai ir kitų sričių specialistai. 85 procentai Įstaigos darbuotojų turi aukštąjį išsilavinimą.

42. Siekdama išsaugoti aukštos kvalifikacijos specialistus, didelę sąnaudų dalį Įstaiga skiria darbo užmokesčiui, sudaro sąlygas didinti darbuotojų motyvaciją, kelti kvalifikaciją, suteikia galimybę siekti karjeros pačioje Įstaigoje. Kadangi tokie specialistai Lietuvoje nerengiami, o galimybės kelti kvalifikaciją yra minimalios, darbuotojams suteikiama galimybė kvalifikaciją kelti užsienyje.

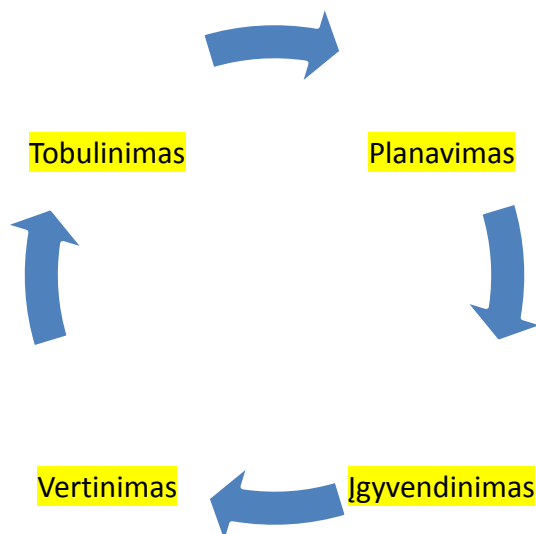
Pastaraisiais metais kvalifikaciją užsienyje kėlė 2 brangakmenių ir 3 prabavimo specialistai. Dėl pandemijos 2020 metais į mokymus užsienyje neišvyko 2 brangakmenių specialistai, kurių mokymuisi užsienyje numatyti Įstaigos finansiniai ištekliai, ir tik pagerėjus situacijai dėl pandemijos šie darbuotojai bus komandiruojami mokytis užsienyje. 2020 metais planuotus mokymus planuojama užbaigti 2021 metais.

43. Atsižvelgiant į Įstaigos prabavimo paslaugų paklausą, planuojama padidinti prabavimo darbuotojų skaičių. Dėl objektyvių priežasčių (darbuotojų pensinio amžiaus) jau dabar susiduriama su prabavimo bei įspaudavimo specialistų trūkumu. Naujų darbuotojų tinkamas parengimas specifinei Įstaigos veiklai pareikalaus laiko ir papildomų finansinių išteklių, dėl ko gali padidėti Įstaigos sąnaudos. Be to, dėl naujų darbuotojų mokymo laikinai sumažėtų už tinkamą naujų darbuotojų parengimą atsakingų Įstaigos specialistų darbo našumas ir veiklos efektyvumas.

44. Teikiamų paslaugų kokybę neatsiejama nuo specialiųjų gebėjimų reikalaujančių žmoniškųjų išteklių, todėl daug dėmesio skiriama darbuotojų kvalifikacijos kėlimui ir motyvacijos stiprinimui. Vienas iš prioritetinių tikslų – sustiprinti Įstaigos darbuotojų profesinį lygį, kelti kompetencijas ir didinti teikiamų paslaugų kokybę bei valstybinės tauriųjų metalų ir brangakmenių priežiūros efektyvumą. Be to, per planuojamą laikotarpį esamiems ir naujai įdarbintiems darbuotojams bus organizuojami mokymai efektyvios tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros srityje, įskaitant analitinius modelius ir pan. Siekiant bendradarbiauti su kitų EEE valstybių prabavimo priežiūros institucijomis ir keistis gerąja praktika, numatoma organizuoti darbuotojų stažuotes į gerosios praktikos pavyzdžius įgyvendinančias institucijas.

TREČIASIS SKIRSNIS PLANAVIMO SISTEMA

45. Įstaigos veikla organizuojama vadovaujantis Įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos patvirtinta Įstaigos veiklos strategija, Įstaigos įstatais ir kitais teisės aktais. Strateginiams planams rengti sudaryta strateginio planavimo grupė, kuri, įvertinusi praėjusių laikotarpių pasiektus veiklos rezultatus ir strateginius tikslus bei Įstaigos savininko lūkesčius, rengia artimiausio ketverių metų strateginio planavimo laikotarpio Įstaigos veiklos strategiją. Strateginio planavimo procesas, kuris apima Įstaigos veiklos strategijos parengimą ir vertinimą, yra nuolatinis procesas, kurį sudaro keturi tarpusavyje susiję pagrindiniai etapai (žr. 5 pav.).

5 pav. Strategijos ciklas

46. Įstaigos veiklos strateginio planavimo procesas vykdomas kasmet (žr. 6 pav.).

Gegužė–birželis	<p>Strateginio planavimo ciklas</p> <p>Nuolatinis procesas</p>	Liepa
<p>Esamos situacijos analizė ir pasirengimas strateginei sesijai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - išorinių ir vidinių veiksnių analizė - esamos situacijos pristatymas - atliktų ir neatliktų darbų, kurie buvo numatyti ankstesniame veiksmų plane, analizė 		<p>Padalinių vadovų strateginė sesija, kurios metu aptariamos galimos Įstaigos vystymosi galimybės, nustatomi pagrindiniai strateginiai tikslai</p> <p>Strategijos įgyvendinimo per I pusmetį ataskaitos rengimas</p>
Balandis		Rugpjūtis–rugsėjis
<p>Strategijos įgyvendinimo per I ketvirtį ataskaitos rengimas</p>		<p>Strategijos rengimas: strateginių tikslų, uždavinių nustatymas ir strateginio ateinančių ketverių metų veiklos plano rengimas</p>
Vasaris		Spalis
<p>Metinės strategijos įgyvendinimo praėjusiais metais ataskaitos rengimas</p>		<p>Strategijos įgyvendinimo per 9 mėnesius ataskaitos rengimas</p>
Sausis		Lapkritis
<p>Strategijos tvirtinimas</p>		<p>Strategijos projekto parengimas Metinio veiklos plano rengimas ir darbuotojų veiklos tikslų nustatymas</p>

6 pav. Strateginio planavimo metinis grafikas

47. Įstaigos strateginio planavimo procese dalyvauja visa organizacija – nuo vadovų ir struktūrinių padalinių vadovų. Už proceso organizavimą, strategijos kūrimą ir pristatymą atsakingas Strateginio planavimo grupės vadovas – Įstaigos direktoriaus pavaduotojas. Siekiant efektyvumo įgyvendinant strategiją, už strategijos uždavinių vykdymą paskirti atsakingi Įstaigos darbuotojai.

48. Įstaigoje vykdomas produktyvus strategijos planavimo proceso etapas – strateginė padalinių vadovų sesija, kurios metu analizuojami Įstaigos veiklos rezultatai, priimami sprendimai dėl Įstaigos misijos, vizijos, vertybių, strateginių krypčių ir tikslų.

49. Kasmet vykdoma Įstaigos veiklos strategijos peržiūra, vertinamas jos aktualumas, įvertinus vidaus ir išorės veiksnius ir aplinkybes bei Įstaigos metinius ar atskirų laikotarpių rezultatus, rengiami būtini strategijos pakeitimai ir tikslinimai. Strateginio planavimo grupė taip pat atlieka Įstaigos veiklos strategijos įgyvendinimo stebėseną, vertina ir analizuoja Įstaigos veiklos rezultatus, rengia Įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendinančiai institucijai ir kitoms institucijoms teikiamas Įstaigos veiklos ataskaitas. Atsižvelgiant į neapibrėžtumą dėl COVID-19 pandemijos bei kartu įvertinus šalies ir pasaulio ekonomikos atsigavimo prognozes, akivaizdus Įstaigos paslaugų apimčių augimas 2022 metais neprognozuojamas.

50. 2021–2023 metais Įstaigos siektini veiklos rezultatai pateikiami Įstaigos veiklos strategijos 2 priede.

KETVIRTASIS SKIRSNIS TECHNINIAI IŠTEKLIAI IR RYŠIŲ SISTEMOS

51. Įgyvendindama Įstatymą, Įstaiga tvarko Ūkio subjektų sąrašą ir Ūkio subjektų atsakomybės ženklų pavyzdžių registrą.

52. Informacinių sistemų vystymasis orientuotas į naujų apskaitos, finansų, turto ir procesų valdymo programų, Įstaigos veiklos valdymo informacinių technologijų priemonių, kuriomis užtikrinamas efektyvus ir sklandus duomenų bei procesų valdymas, diegimą. Įstaigoje įdiegtos buhalterinės apskaitos, prabavimo darbų apskaitos, tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos priežiūros informacinės sistemos. Tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos priežiūros specialistams sukurtos mobilios darbo vietos. Įstaigos padaliniai naudojant šiuolaikines technologijas sujungti į bendrą Įstaigos vidinį tinklą. Papildomas informacinių sistemų pakeitimus lėmė būtinybė atnaujinti Ūkio subjektų sąrašo duomenis ir juos paskelbti Licencijų informacinėje sistemoje www.licencijavimas.lt, siekis gerinti klientų aptarnavimo kokybę.

53. Kartu su VšĮ „Versli Lietuva“ Įstaiga baigė įgyvendinti projektą „Paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę“. Įdiegta užsakovų informavimo apie užsakymų įvykdymą sistema. Planuojamu laikotarpiu Įstaiga toliau plėtos informacines technologijas, diegdama papildomas elektronines paslaugas.

54. Funkcijoms atlikti naudojama technologinė įranga, prietaisai, matavimo priemonės, kompiuterinė, analitinė ir technologinė įranga (rentgeno fluorescenciniai spektrometrai, analitinės svarstyklės, mikroskopai) ne tik fiziškai, bet ir morališkai sensta, todėl nuolat atnaujinama. 2021–2023 metais planuojama įsigyti Įstaigos pagrindinei veiklai būtiną įrangą (rentgeno fluorescencinį spektrometrą, kupeliavimo krosnį, mikroskopų, lazerinį tauriųjų metalų prabavimo įrenginį, kitos įrangos), atnaujinti filialų ir laboratorijų patalpas bei inventorių.

55. Įgyvendindama jai pavestas funkcijas, Įstaiga patikėjimo teise Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Druskininkuose valdo, naudoja valstybei nuosavybės teise priklausantį nekilnojamąjį turtą ir juo disponuoja: prabavimo, išpaudavimo, brangakmenių ir cheminės laboratorijos, saugyklos, užsakymų priėmimo, klientų aptarnavimo patalpos, darbo kabinetai, archyvai ir panašiai. Pastaraisiais metais Įstaiga atsisakė Kaune ir Druskininkuose turimų patalpų – jas perdavė atitinkamai Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai ir centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojui.

56. Dalis patalpų, inžinerinių ir vaizdo stebėjimo sistemų, baldų yra susidėvėję, todėl artimiausiu laikotarpiu juos numatoma atnaujinti.

PENKTASIS SKIRSNIS FINANSINIAI IŠTEKLIAI

57. Įstaigos finansinių išteklių valdymo uždavinys – efektyviai valdyti, paskirstyti finansinius išteklius, tvarkyti jų apskaitą, tikintis didžiausios naudos. Racionalus finansinių išteklių naudojimas užtikrina stabilią Įstaigos veiklą.

58. Įstaigos (savininko) kapitalo dydis – 1 167 435 eurai.

59. Įstaigos lėšas sudaro:

59.1. atlygis už Įstaigos vykdomas veiklas;

59.2. pajamos už paslaugas ir darbus;

59.3. valstybės biudžeto lėšos;

59.4. lėšos, gautos kaip parama;

59.5. kitos teisėtai gautos lėšos.

60. Šiuo metu Įstaigos paslaugų tarifai nustatyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. gegužės 2 d. nutarimu Nr. 434 „Dėl valstybės įmonės „Lietuvos prabavimo rūmai“ teikiamų paslaugų tarifų nustatymo“. Nuo 2022 metų bus taikomi tarifai, kurie bus apskaičiuoti pagal naują atlygio skaičiavimo tvarką, nustatytą priežiūros institucijos savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos. Nuo 2017 metų Įstaiga, vykdydama Finansų ministerijos strateginio veiklos plano programos „Finansų politikos formavimas ir įgyvendinimas“ (programos kodas – 01 01 24) priemonę „Atlikti ūkio subjektų, kurie verčiasi su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusia veikla, kontrolės funkcijas“, kasmet gauna 100 tūkst. eurų valstybės biudžeto lėšų, tačiau nuo 2022 metų planuojama neskirti Įstaigos funkcijoms vykdyti reikalingo dalinio finansavimo valstybės biudžeto lėšomis, įpareigojant Įstaigą veiklos sąnaudas dengti Įstaigos sukauptomis lėšomis.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS APSKAITA

61. Įstaigos bendruosius apskaitos principus, apskaitos metodus ir taisykles reglamentuoja Įstaigos direktoriaus patvirtinta apskaitos politika. Įstaigos apskaita tvarkoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos, Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymais ir finansų ministro tvirtinamais verslo apskaitos standartais. Apskaita Įstaigoje tvarkoma naudojant buhalterinės apskaitos programą „Stekas PLIUS“.

62. Apskaitos patikimumą ir finansinės atskaitomybės teisingumą užtikrina Įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos – Finansų ministerijos – viešojo pirkimo būdu parinkta audito Įstaiga, kuri atlieka finansinių ataskaitų auditą. Pastarųjų metų finansinę atskaitomybę auditoriai vertino teigiamai, pateikdami besąlyginę išvadą.

63. Nuo 2021 m. rugpjūčio 25 d. pasikeitus Įstaigos teisei formai (iš valstybės įmonės į viešąją įstaigą), Įstaiga apskaitos ir finansinės atskaitomybės tikslais priskiriama prie viešojo sektoriaus subjektų. Todėl apskaitą tvarkyti ir finansines ataskaitas sudaryti bei pateikti Įstaiga turi vadovaudamasi viešojo sektoriaus subjektų apskaitą ir finansinę atskaitomybę reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis. Planuojama pereiti prie bendrosios, viešosioms įstaigoms skirtos, naujos Finansų valdymo ir apskaitos informacinės sistemos (FVAIS). Manytina, kad šis perėjimas bus gana sudėtingas ir pareikalaus papildomų laiko ir finansinių išteklių, nes visi Įstaigos gamybiniai procesai, kurių apskaita buvo tvarkoma specializuotame dabartinės apskaitos sistemos „Stekas PLIUS“ modulyje, turės būti perkelti į naują apskaitos sistemą. Jeigu nebus galima visos informacijos perkelti į naują apskaitos sistemą (FVAIS), tikėtina, bus eksportuojama dalis specializuoto apskaitos modulio informacijos.

SEPTINTASIS SKIRSNIS

VIDAUS KONTROLĖS SISTEMA

64. Įstaigoje veikia vidaus kontrolės sistema, apimanti Įstaigos veiklos strategijos vykdymo, finansų valdymo ir paslaugų kokybės, valdomo valstybės turto naudojimo ir disponavimo juo kontrolę, sutartinių įsipareigojimų vykdymą, turto ir įsipareigojimų inventorizacijas. Vidaus kontrolės sistema periodiškai atnaujinama, todėl išlieka veiksminga ir pakankama.

65. Finansų ministerijos Centralizuoto vidaus audito skyrius 2017 metais atlikta Įstaigos veiklos ir valdymo vidaus sistemos, taip pat 2020 metais atliktą asmens duomenų apsaugos sistemos būklę įvertino gerai. 2021 metais atlikto viešųjų pirkimų audito metu šio srities procesai įvertinti patenkinamai, o valstybės politikos tauriųjų metalų, brangakmenių ir jų gaminių valstybinės priežiūros srityje įgyvendinimas – silpnai.

66. Įstaigoje sukurta ir tobulinama korupcijos prevencijos priemonių sistema. Nuo 2017 metų buvo atsisakyta mokėjimų už Įstaigos suteiktas paslaugas grynaisiais pinigais. Kasmet Įstaiga atlieka finansų ministro nurodytų veiklos sričių antikorupcinę analizę ir vertinimą.

AŠTUNTASIS SKIRSNIS KOMUNIKACIJOS SISTEMA

67. Informacija apie Įstaigos veiklą viešai skelbiama interneto svetainėje www.lpr.lt. Įstaigos interneto svetainės struktūra ir dizainas atnaujinti naudojant tipinio valstybės ir savivaldybių institucijų ar įstaigų portalo turinio valdymo priemonių teikimo paslaugą, kurios teikėjas – Informacinės visuomenės plėtros komitetas.

68. Įstaiga, būdama visateisė Europos prabavimo institucijų asociacijos, jungiančios Europos šalių valstybės įgaliotas prabavimo priežiūros institucijas, narė, sėkmingai keičiasi informacija su analogiškais kitų Europos prabavimo institucijų asociacijos valstybių narių kompetentingomis institucijomis.

69. Informacijos sklaida vykdoma bendradarbiaujant su kitomis valstybės įstaigomis ir institucijomis.

70. Regioniniuose laikraščiuose skelbiama informacija apie Įstaigos vykdomus nereikalingo ar netinkamo (negalimo) naudoti turto pardavimo aukcionus.

V SKYRIUS STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ ANALIZĖ

PIRMASIS SKIRSNIS STIPRYBĖS, SILPNYBĖS, GALIMYBĖS IR GRĖSMĖS

Stiprybės	Silpnybės
<p>1) Vienintelė Lietuvos Respublikos prabavimo priežiūros institucija, pagal Vienos konvenciją ir Įstatymą įgaliota prabuoti ir įspauduoti tauriųjų metalų gaminius.</p> <p>2) Aukšta kvalifikacija ir praktinė darbuotojų patirtis, sukaupta valstybinės tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos priežiūros srityje.</p> <p>3) Prabavimo ir įspaudavimo laboratorija akredituota pagal tarptautiniu mastu pripažintą standartą LST EN ISO/IEC 17025.</p> <p>4) Įstaiga teikia tik aukščiausios kokybės paslaugas, todėl pripažinta ir gerai vertinama</p>	<p>1) Ribotos prabavimo ir įspaudavimo funkcijas atliekančių specialistų rengimo ir kvalifikacijos kėlimo galimybės Lietuvoje.</p> <p>2) Nepaisant pastebimų pokyčių komunikavimo srityje (internetu svetainė nuolat atnaujinama aktualia informacija, registruota „Facebook“ paskyra, skelbiami informaciniai straipsniai spaudoje), Įstaigos žinomumo visuomenėje didinimas išlieka aktualus.</p>

<p>tarptautinių kompetentingų institucijų bei Įstaigos paslaugų gavėjų.</p> <p>5) Dalykiški, konstruktyvūs santykiai su kitomis kompetentingomis valstybės institucijomis.</p> <p>6) Didelė bendradarbiavimo su analogiškoms užsienio institucijomis patirtis.</p> <p>7) Sukaupta išsami ir visapusiška informacinė ūkio subjektų ir jų atsakomybės ženklų duomenų bazė.</p>	<p>3) Ribotos galimybės efektyviai kontroliuoti išnešiojamąją, išvežiojamąją ir elektroninę prekybą bei veiklą, vykdomą namuose.</p> <p>4) Dėl technologinio progreso (nauji gamybos procesai, sparti sintetinių deimantų gamybos ir platinimo plėtra) Įstaigos funkcijoms atlikti būtina analitinei tiriamajai įrangai įsigyti reikalingos nuoseklios, didelių finansinių išteklių reikalaujančios investicijos, nors įranga fiziškai ir nenusidėvėjusi, bet pasenusi morališkai. Laiku neįsigijus naujos įrangos, gali pablogėti teikiamų paslaugų kokybė.</p>
Galimybės	Grėsmės
<p>1) Gerinti tauriųjų metalų ir brangakmenių tyrimų kokybę, neatsilikant nuo technologinio progreso.</p> <p>2) Keistis gerąja praktika su ES kaimyninių valstybių narių prabavimo priežiūros institucijų specialistais.</p> <p>3) Plėsti tarptautinį tauriųjų metalų ir brangakmenių priežiūros institucijų bendradarbiavimą.</p> <p>4) Vystyti bendradarbiavimą su verslo subjektais ir vartotojais naujų technologijų gaminių prabavimo, įspaudavimo, vartotojų teisių apsaugos klausimais.</p> <p>5) Su verslo ir suinteresuotų kompetentingų institucijų atstovais keistis informacija apie rastus falsifikatus arba aptiktus bandymus falsifikuoti.</p> <p>6) Organizuoti tauriųjų metalų ir brangakmenių priežiūros ir kontrolės priemonių įgyvendinimą ir dalyvauti jas įgyvendinant kartu (bendri tarpinstituciniai patikrinimai, keitimasis informacija ir kita) su kitomis kontroliuojančiomis institucijomis (Lietuvos muitinė, Valstybinė mokesčių inspekcija, Policijos departamentu prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir kitomis).</p> <p>7) Tobulinti verslo subjektų rinkos priežiūros modelį, pagrįstą jų veiklos rizikos vertinimu.</p> <p>8) Kartu su mokslo ir studijų institucijomis rengti ir įgyvendinti mokymo programas.</p> <p>9) Aiškiai reglamentuoti Įstaigos veiklą įstatymais ir kitais teisės aktais.</p>	<p>1) Pakeitus Įstaigos statusą į viešąją įstaigą, galimų grėsmių, susijusių su investicijų (įsigyjant būtiniausią technologinę įrangą) finansavimu, neįžvelgiama.</p> <p>2) Sunkiai aptinkamų valstybinių kontrolinių prabavimo, Vienos konvencijos ir atsakomybės ženklų klastočių atsiradimas.</p> <p>3) Tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių, kurių ženklinimui ir tyrimams ne visada būtų galima pritaikyti turimą technologinę įrangą bei bandymų ir ženklinimo metodus, atsiradimas.</p> <p>4) Elektroninėmis priemonėmis vykdoma prekyba tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiais bei veikla gyvenamosiose patalpose, nesilaikant šią veiklą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, iškreipia konkurencines sąlygas.</p> <p>5) EEE valstybių prabavimo priežiūros institucijų įsteigtuose padaliniuose trečiojoje valstybėje gaminių prabavimo rezultatų pripažinimo rizika dėl nevienareikšmių prabavimo metodų ir standartų taikymo bei vertinimo.</p> <p>6) Kaimyninių valstybių įgaliotų prabavimo priežiūros institucijų mažesni paslaugų tarifai riboja Įstaigos konkurencingumą.</p>

ANTRASIS SKIRSNIS
STIPRYBIŲ PANAUDOJIMAS GALIMYBĖMS ĮGYVENDINTI

71. Įstaigos statusas leidžia nuosekliau planuoti analitinės ir technologinės įrangos, skirtos Įstaigos veiklai vykdyti ir tauriųjų metalų ir brangakmenių tyrimams tobulinti, įsigijimo ir atnaujinimo procesą, neatsiliekant nuo technologinio progreso, įdarbinti aukštos kvalifikacijos specialistus (įgyvendinamos galimybės).

72. Turimų analitinių priemonių, kvalifikuoto ir didelę patirtį turinčio personalo visuma sudaro prielaidas palaikyti Prabavimo ir išspaudavimo laboratorijos akreditavimo (LST EN ISO/IEC 17025) statusą.

73. Panaudojant sukauptą bendradarbiavimo su užsienio analogiškais institucijomis patirtį, numatoma gilinti tarptautinį bendradarbiavimą tauriųjų metalų ir brangakmenių priežiūros srityje, keistis gerąja praktika su kaimyninių valstybių prabavimo priežiūros institucijų specialistais, tobulinti prabavimo ir išspaudavimo funkcijas atliekančių darbuotojų kvalifikaciją užsienyje.

74. Didelę patirtį sukaupę ir aukštą kvalifikaciją įgiję Įstaigos specialistai užtikrins efektyvų ir skaidrų tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros procesų planavimą, organizavimą ir edukacinių programų rengimą.

75. Efektyviai panaudojant ūkio subjektų, vykdančių su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusią veiklą, ir jų atsakomybės ženklų duomenų bazę bei kitų kompetentingų institucijų (Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos) duomenis, atsiras prielaidos tobulinti tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos priežiūros modelį.

76. Bendros su kitomis Lietuvos institucijomis vykdomos priemonės leis padidinti tauriųjų metalų ir brangakmenių priežiūros ir kontrolės priemonių (bendri tarpinstituciniai patikrinimai, keitimasis informacija ir kita) efektyvumą ir produktyvumą.

77. Dalyvavimas Europos prabavimo institucijų bendruose posėdžiuose užtikrins tarptautinio tauriųjų metalų ir brangakmenių priežiūros institucijų bendradarbiavimo plėtrą ir suteiks galimybes aktyviau naudotis užsienio valstybių institucijų, vykdančių analogišką veiklą, gerosios praktikos patirtimi.

TREČIASIS SKIRSNIS GALIMYBIŲ PANAUDOJIMAS SILPNYBĖMS ŠALINTI

78. Įstaiga prisidės prie rengiamų Vilniaus dailės akademijos Telšių fakulteto ir Kauno taikomosios dailės mokyklos mokymo programų, susijusių su tauriųjų metalų specialistų rengimu ir (arba) jų kvalifikacijos kėlimu.

79. Vykdamas edukacines programas, pasitelkiant šiuolaikines viešųjų ryšių priemones, padidės Įstaigos žinomumas visuomenėje.

80. Vykdamas bendras su kitomis kompetentingomis institucijomis kompleksines kontrolės priemones, bus užtikrinta efektyvesnė išnešiojamosios, išvežiojamosios ir elektroninės prekybos kontrolė.

81. Panaudojant Įstaigos finansinius išteklius, bus racionaliai atnaujinama turima technologinė įranga.

82. Nuolat keičiantis patirtimi su ES valstybių prabavimo priežiūros ir mokymo institucijomis bus sudarytos galimybės darbuotojus rengti ir jų kvalifikaciją tobulinti užsienyje.

83. Planuojamu laikotarpiu numatoma iš esmės peržiūrėti darbo apmokėjimo sistemą, kuri labiau motyvuotų darbuotojus ir padėtų spręsti specialistų kaitumo užtikrinimo problemą.

KETVIRTASIS SKIRSNIS STIPRYBIŲ PANAUDOJIMAS GRĖSMĖMS MAŽINTI

84. Glaudžiai bendradarbiaudama su analogiškoms užsienio institucijomis, Įstaiga sumažins sunkiai nustatomų valstybinių kontrolinių prabavimo, Vienos konvencijos ir atsakomybės ženklų klastočių atsiradimą.

85. Naudojantis susiklosčiusiais abipuse pagalba grįžtais ryšiais su kitomis užsienio valstybių prabavimo priežiūros institucijomis, bus pasitelkta jų turima patirtis bei bandymai ir prabavimo metodai geriausiems tyrimo rezultatams pasiekti.

86. Įsigaliojus 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), Įstaigai pavesta atlikti papildomas funkcijas – šio reglamento įgyvendinimo tauriųjų metalų srityje priežiūrą. Lietuvoje galiojanti teisinė bazė užtikrina Įstaigos kompetencijų realizavimą, įgyvendinant REACH reglamento nuostatas tauriųjų metalų srityje. Laikydamosi valstybės įgaliojimų Įstaiga tirs prabuoti pateikiamus tauriųjų metalų gaminius, siekdama nustatyti, ar juose nėra REACH reglamente nurodytų neleistinų cheminių elementų, kad rizika į rinką patekti gaminiams, kuriuose yra žmonių sveikatai kenksmingų elementų (kadmio, nikelio), būtų minimali. Taip bus sumažintas neigiamas poveikis žmonių sveikatai.

Atliekant REACH reglamento įgyvendinimo kontrolę, bus plėtojami glaudūs bendradarbiavimo ryšiai su kitomis valstybės įstaigomis.

PENKTASIS SKIRSNIS SILPNYBIŲ ŠALINIMAS GRĖSMĖMS MAŽINTI

87. Pagerinus informacijos sklaidos visuomenei kokybę, sumažės tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių su suklastotais valstybiniais kontroliniais prabavimo, Vienos konvencijos bei atsakomybės ženklais Lietuvos rinkoje cirkuliavimo galimybė.

88. Laiku atnaujinus analitinę ir technologinę įrangą, bus galimybė ištirti naujomis technologijomis pagamintus gaminius ar apdorotus brangakmenius, taip pat paženklinti gaminius, kurių ženklinti įprastais metodais nėra galimybės.

89. Padidinus vartotojų informuotumo tauriųjų metalų ir brangakmenių srityje lygį, įsigyjant gaminius sumažės apgavysčių elektroninėje erdvėje galimybės.

VI SKYRIUS ĮSTAIGOS STRATEGIJA

90. **Įstaigos misija** – mes esame tam, kad į rinką patektų tik nešališkai patikrinti, saugūs ir legalūs tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiai, skirti Lietuvos vartotojams.

91. **Įstaigos vizija** – pažangi, patikima, nešališka ir profesionali verslą su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais prižiūrinti institucija, garantuojanti visos tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos apsaugą ir užtikrinanti vartotojų apsaugą.

92. **Įstaigos vertybės:**

92.1. atsakomybė – darbai atliekami kokybiškai, prisiimama atsakomybė už savo veiksmus, žodžius, sprendimus ir pasekmes;

92.2. orientacija į rezultatus – įgyvendinami užsibrėžti tikslai;

92.3. profesionalumas – vertinama kompetencija, pagarba ir pagalba Įstaigos klientams ir kolegų darbu;

92.4. nešališkumas – darbe vadovaujamosi įstatymų viršenybės ir objektyvumo principais.

93. **Įstaigos strateginiai tikslai:**

93.1. užtikrinti aukštos kokybės Įstaigos paslaugų teikimą;

93.2. sukurti pažangią ir patrauklią tauriųjų metalų ir brangakmenių sektoriaus reguliacinę ir priežiūros aplinką;

93.3. plėtoti Įstaigos elektroninių paslaugų teikimo apimtį ir skatinti naudojimąsi elektroninėmis paslaugomis;

93.4. užtikrinti skaidrią, antikorupcinius standartus atitinkančią Įstaigos veiklą ir Įstaigos vertybėmis pagrįstą organizacinę kultūrą.

94. Prioritetinės Įstaigos veiklos sritys:

94.1. prabuoti ūkio subjektų ir gyventojų pateiktus tauriuosius metalus, brangakmenius, jų gaminius, pusgaminius, atliekas ir (arba) laužą, juos išspauduoti arba išduoti jų kokybės pažymėjimus; 94.2. prižiūrėti, kad ūkio subjektai laikytųsi Įstatymo ir kitų su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusią veiklą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, užtikrinant asmens duomenų saugą;

94.3. laikantis rizika grindžiamo požiūrio, atlikti ūkio subjektų veiklos su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais priežiūrą pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos srityje;

94.4. kontroliuoti REACH reglamente nurodytus cheminius elementus prabuoti pateikiamuose tauriųjų metalų gaminiuose, siekiant minimizuoti į rinką patenkančių gaminių poveikį žmonių sveikatai;

94.5. konsultuoti valstybės ir savivaldybių institucijas, ūkio subjektus ir vartotojus ir teikti jiems tauriųjų metalų ir brangakmenių prabavimo ekspertinę pagalbą.

95. Kitos Įstaigos veiklos sritys:

95.1. bendradarbiauti su EEE valstybių ir Turkijos įgaliotomis prabavimo valstybinės priežiūros institucijomis, siekiant užtikrinti gerą šių institucijų vykdomą prabavimo valstybinės priežiūros praktiką Lietuvos Respublikoje;

95.2. vykdyti tauriųjų metalų, brangakmenių ir jų gaminių valstybinės priežiūros srities teorinius ir praktinius įgūdžius formuojančias edukacines programas, pasitelkiant ugdymo įstaigas ir viešųjų ryšių priemones.

VII SKYRIUS FINANSINĖS PROGNOZĖS IR INVESTICIJOS

96. Įgyvendindama valstybės politiką tauriųjų metalų, brangakmenių ir jų gaminių valstybinės priežiūros srityje, Įstaiga numato nuosekliai plėtoti prabavimo ir išspaudavimo paslaugų veiklą, iš kurios gaunama didžiausia pajamų dalis.

97. Prognozuojant 2021 metų rodiklius, daroma prielaida, kad, vykdant įstatymais pavestas naujas funkcijas (Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo ir REACH reglamento įgyvendinimo), Įstaigos sąnaudos didės. Jeigu padidėjusios sąnaudos nebus finansuojamos valstybės biudžeto lėšomis, Įstaigos finansinis rezultatas prastės.

98. Pajamų, sąnaudų ir pelno (nuostolių) 2021 metų prognozės (3 lentelė) sudarytos atsižvelgiant į ankstesnio laikotarpio faktinius duomenis ir tendencijas, įvertinus prognozuojamas tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių apimtį bei jų prabavimo kaštus, darant prielaidą, kad prabavimo paslaugų kainodara išliks nepakitusi, o valstybės įpareigojimais priskirtos, bet pajamų negeneruojančios veiklos per visą planuojamą laikotarpį bus finansuojamos valstybės biudžeto lėšomis.

3 lentelė. Įstaigos veiklos rezultatų 2021 m. rugpjūčio 24 d. – 2021 m. gruodžio 31 d. prognozės, tūkst. eurų

Eil. Nr.	Straipsniai	2021 m. rugpjūčio 24 d. – gruodžio 31 d.
A.	Pagrindinės veiklos pajamos	295
B.	Pagrindinės veiklos sąnaudos	(280)
C.	Pagrindinės veiklos perviršis ar deficitas	15
D.	Kitos veiklos rezultatas	0

VIII SKYRIUS
ĮSTAIGOS VEIKLOS STRATEGIJOS PRIEDAI

Viešosios įstaigos Lietuvos prabavimo rūmų 2021–2023 metų strateginių tikslų, uždavinių ir vertinimo kriterijų žemėlapis.
